

Herhalingsoefeningen bij het wapen der Infanterie.

DOOR

P. DONK,

Kolonel der Infanterie.

Tegenwoordig plegen jaarlijks bij de infanterie-regimenten twee lichtingen voor herhalingsoefeningen onder de wapens te komen. Bij twee Divisiën (II en IV) in Augustus, bij de twee andere (I en III) in September.

De sterkte per regiment aan soldaten bedraagt gemiddeld 600 à 700 man, terwijl de uitrukkende sterkte, na aftrek van zieken en noodzakelijke wachten, in den regel niet boven de 600 man uitgaat. Dit aantal van 600 man per regiment als norm aannemende, komt men bij de gebruikelijke vorming van 3 oefenbataljons, 1 mitr.comp. en 1 Vbd.A. per regiment tot een sterkte van 148 man per oefenbataljon. (Hierbij is voor de mitr.comp. een sterkte van 128 man aangenomen en voor de Vbd.A. van een bataljon 28 man, totaal 156 man. Daardoor blijven $600 - 156 = 444$ man voor de 3 oefenbataljons of 148 per bataljon.)

Bij verdeling van deze 148 man over 2 inf.comp. wordt de sterkte per comp., na aftrek van de noodzakelijke ordonnansen (4 per bat.), 72 man.

De inf.comp. geeft 2 man als ordonnansen en 4 man voor de Vbd.A., waarna de sterkte blijft 66 man, of, bij indeeling van 2 sectiën, per sectie 33 man.

In de praktijk gaat van die sterkte, gelijk bekend, altijd nog wat af, zoodat inderdaad de sectie normaal een sterkte heeft van 25 à 30 man, de compagnie van omstreeks 60 man.

De bezwaren tegen de te geringe sterkte der afdeelingen klemmen des te meer, nu de aanvoering van ons leger nagenoeg geheel aan verlofskader is toevertrouwd.

De uit die geringe sterkte bij de oefeningen voortkomende onnatuurlijke gevechtsbeelden worden bij het beroepspersoneel in den loop der tijden nog wel min of meer gecorrigeerd; dat kan men althans hopen! Voor verlofspersoneel echter mag men zelfs die verwachting niet koesteren: Ten aanzien van dit personeel ontbreekt elke of nagenoeg elke kans op een correctief.

Ook de uit de geringe sterkte voortkomende afwijkingen voor de troepenaanvoering en -leiding zijn om dezelfde reden in het bijzonder voor het verlofskader bedenkelijk.

Daarbij moet dan nog bovendien in aanmerking worden genomen, dat het verlofskader toch al min of meer vreemd in zijn commando komt. Uit dien hoofde is het dubbel gevaarlijk om voor dat kader de tegenstelling tusschen zijn taak bij oefeningen en bij mobilisatie nog

extra te vergrooten, aangezien dit veroorzaakt, dat dit kader in de zooveel moeilijker oorlogsomstandigheden plotseling komt voor een afdeeling van veel grooter sterkte, maar zwakker geëncadreerd, dan het ooit gecommandeerd heeft.

Het somtijds tegenover deze en dergelijke bezwaren gestelde voordeel, dat de indeeling bij de oefeningen nu althans overeenstemt met die voor den inwendigen dienst, kan die bezwaren m.i. niet wezenlijk verminderen.

Dit voordeel toch is niet inhaerent aan de zwakke sterkten: bij *elke* oefensterkte kan de indeeling overeenstemmen met die voor den inwendigen dienst.

Daarentegen bestaan tegen de gebruikelijke inwendige-dienst-indeeling (ondanks haar op zich zelf voordeelige overeenstemming met de oefen-indeeling) overeenkomstige bezwaren, als tegen de zwakke sterkten bij de oefeningen: ook in den inwendigen dienst wordt daardoor het verlofskader verwend en niet naar behooren opgevoed voor zijn oorlogstaak.

Hier spreken de nadeelen in sommige opzichten zelfs nog sterker dan bij de oefeningen, omdat ook het kazerne- en garnizoensbedrijf zelf bij het verlofskader onnatuurlijke voorstellingen wekt omtrent zijn taak te velde: veel marcheert in garnizoen en kazerne op rolletjes, waar te velde het verlofskader zelf voor moet zorgen.

De verlofskapitein, die bij de herhalingsoefeningen een z.g. compagnie commandeert, de reserve-majoor, die daarbij het bevel over een z.g. bataljon voert, mogen zich wellicht verbeelden geoefend te worden in hun oorlogstaak; metterdaad heeft de eerste niet veel meer dan een sectie, de ander niet meer dan een compagnie onder zijn bevelen gehad. En die commando's worden dan nog extra vergemakkelijkt door een, naar verhouding der sterkte aan manschappen, abnormaal sterke encadreering en extra hulp van beroepskader, alsmede door de kazerne- en garnizoensfaciliteiten.

Welk een ontgoocheling wacht dien heeren, wanneer in de moeilijke oorlogsomstandigheden tegelijkertijd al die steunselen voor hun beheer wegvallen en de sterkte ongeveer verdrievoudigd wordt!

Op zich zelf is dus de overeenstemming tusschen oefen- en inwendige-dienst-indeeling wel een voordeel, maar de tegen de zwakke sterkten bij de oefeningen ingebrachte bezwaren gelden tenminste even sterk tegen de zwakke sterkten bij den inwendigen dienst.

Tegenover het voordeel der overeenstemming van de oefen- met de inwendige-dienst-indeeling wordt soms opgemerkt, dat de kader-indeeling in de hierbedoelde periode toch niet overeenkomt met de encadreering bij de gemobiliseerde oorlogsonderdeelen, zoodat dit voordeel geen blijvende waarde heeft. Er is daarover reeds eerder geschreven.

Ik meen mij thans hierin te moeten beperken en veroorloof mij

daarbij te verwijzen naar twee artikelen in het Haagsche Maandblad van Februari 1927 van „Secans”, waarmee ik het in algemeenen zin eens ben, en een van Aug. 1927 van mijn hand.

Terzake moet hier nog het volgende worden opgemerkt:

Bij de vorenbedoelde opmerking legt men a.h.w. den vinger op een der wonde-plekken van het bestaande stelsel.

Inderdaad is het m.i. een hoogst bedenkelijk verschijnsel, dat zelfs tijdens onze weinige herhalingsoefeningen de officiers-indeeling niet overeenstemt met de encadreering bij de gemobiliseerde oorlogsonderdeelen.

Bij vergelijking met Zwitserland plegen sommigen er op te wijzen, dat het Nederlandsche volk zooveel minder militair is en dus zooveel méér noodig heeft voor de militaire voorbereiding.

Ik laat hier in het midden of die meening juist is; maar tegenover hen, die deze meening aanhangen, is het de moeite waard er hier de aandacht op te vestigen, dat Zwitserland zeven herhalingsoefeningen besteedt aan het vestigen van het verband in de oorlogseenheden, terwijl Nederland zelfs de twee beschikbare herhalingsoefeningen daarvoor ongebruikt meent te mogen laten!

Juist omdat wij maar twee herhalingsoefeningen hebben, zou bij ons het verband in de oorlogscampagnie reeds eerder, n.l. bij de eerste opleiding, tot stand moeten komen, door deze te doen geschieden in volledige compagnieën op oorlogsterkte en die compagnieën in de organisatie bijeen te houden¹⁾.

Zoolang dit niet gebeurt, is het dubbel noodig, dat althans de herhalingsoefeningen tot het uiterste daarvoor dienstbaar worden gemaakt, n.l. door tijdens die oefeningen een verband te leggen, dat in de organisatie bewaard blijft.

Des te meer is daar reden toe, omdat het ontbreken van de overeenstemming tusschen de oefenings- en mobilisatieindeeling niet alleen een organisatiefout is, maar ook een nadeeligen invloed uitoefent op de oefeningen zelf: de ambitie van onderwijzers, kader en leerlingen zou daarbij uiteraard stijgen, als zij zich allen bewust konden zijn, dat zij in oorlogstijd ook *te zamen* het geleerde in toepassing moeten brengen. Thans zal bij velen de ijver bekoeld worden door de overweging: als de herhalingsoefeningen voorbij zijn, zien we elkaar toch nooit meer terug.

Het is m.i. niet oordeelkundig om den factor van groote beteekenis te verwaarloozen, dat de *eigen* belangen van aanvoerders, lager kader en manschappen nauw betrokken zijn bij de geoefendheid, als zij bestemd zijn om in oorlogstijd *te zamen* de gevaren onder de oogen te zien.

Elke medaille heeft haar keerzijde.

¹⁾ Het voortdurend toenemen van de aantallen specialisten maakt dit des te meer noodig, n.l. om de z.g.n. strijders-compagnieën tegen voortdurend afbrokkelen te beschermen.

Dit geldt ook voor het bestaande stelsel, anders zou het reeds lang verlaten zijn.

De indeeling in zwakke afdeelingen heeft het voordeel van het groote aantal dier afdeelingen. Daardoor kunnen alle legerafdeelingen — zoo al onvoldoende, dan toch tot zekere hoogte — bemand, en de divisiën schijnbaar op voet van oorlog worden gebracht. Aldus komen de hoogere commando's en staven in de gelegenheid zich te oefenen in hun oorlogstaak; en de zeer groote aantallen onder de wapenen gekomen aanvoerders, administrateurs, enz. krijgen gelegenheid een betrekking te vervullen, die althans eenigermate met hun oorlogsbestemming overeenkomt.

Alvorens de zwakke sterkten definitief te veroordeelen, moeten dus de nadeelen tegen deze voordeelen worden uitgewogen.

Daarbij moet men kiezen tusschen sterkte en aantal, aangezien men nu eenmaal — zonder het aantal verplichte herhalingsoefeningen op te voeren — niet beide tegelijk kan verlangen. Het is daarmee als b.v. bij den aankoop van een huis: Wanneer men op een bepaalde grootte is aangewezen, moet men kiezen tusschen weinig groote of veel kleine vertrekken en kan men niet tegelijk aantal en afmeting opvoeren.

Zoo moet het ook bij de herhalingsoefeningen uit de lengte of uit de breedte komen: de sterkte der compagnieën kan alleen stijgen ten koste van het aantal, om het even of men het zoekt in het aantal compagnieën of in het aantal oefeningen; d.w.z. of men ieder jaar een beperkt aantal (x) sterke compagnieën c.s. formeert, dan wel iedere twee jaar 2 x, iedere drie jaar 3 x, enz.

Wil men alle jaren alle Divisiën bemannen, dan moet men tevreden zijn met den schijn, d.w.z. met de schimmen van oorlogsonderdeelen; wil men de realiteit naderen, dan moet men genoeg nemen met het kleinere aantal eenheden.

Er moet dus een keuze worden gedaan.

In cijfers uitgedrukt wordt deze aldus:

Gesteld er komen jaarlijks 15000 man voor herhalingsoefeningen bij de infanterie en wielrijders onder de wapenen. Moeten dezen dan verdeeld worden over 100 compagnieën van 150 of over 300 van 50 man?

(Eenvoudshalve laat ik hier voorloopig andere onderdeelen dan de compagnie buiten beschouwing).

In het eerste geval zijn er per Regiment Infanterie 4 compagnieën of één bataljon ongeveer op oorlogssterkte; in het tweede kunnen drie maal zooveel bataljons — dus alle bataljons der 24 regimenten — worden bemand, maar... op 1/3 van de ware grootte.

In het eerste geval kunnen dus de troepen a.h.w. natuurgetroouw oefenen; in het tweede kunnen alle hoogere commando's en staven ieder jaar practisch in functie treden en kan meer verlofskader een „beurt" krijgen.

Welk voordeel heeft nu de meeste beteekenis: de ware grootte of de ruimere oefengelegenheid; de kwaliteit of de kwantiteit?

Voor mij is dat geen vraag; zonder eenigen twijfel moet het eerste van beide alternatieven voorgaan.

Hiervóór zijn reeds eenige argumenten aangevoerd, waarom m.i. zooveel waarde moet worden gehecht aan de „ware grootte”.

Vooraf voor het verlofskader is dat van gewicht.

Wanneer dat kader in de herhalingsoefeningen een functie krijgt, moet dat m.i. een functie zijn, die, althans wat de sterkte der afdeeling betreft, zooveel mogelijk overeenstemt met de realiteit, anders krijgt het van zijn taak volkomen verkeerde denkbeelden: Beter een enkele periode goed, dan vele malen onjuist, onvolledig of verkeerd.

Het kader, dat zijn mobilisatiebestemming heeft bij de tijdens die herhalingsoefeningen te vormen compagnie, moet er gedurende die herhalingsoefeningen bij zijn ingedeeld. Een beperkt aantal anderen kan er nu en dan een beurt krijgen.

Ik kom op dit laatste nog terug.

Bij de vergelijking van de behoefte aan zuivere oefengelegenheid voor het verlofskader en die voor hogere staven is er voorts nog een andere factor van beteekenis, n.l. de tegenstelling tussehen het verlofs- en het beroepspersoneel.

De oefengelegenheid voor het verlofspersoneel is zoo beperkt, dat de vraag zich opdringt, hoe daarmee ooit een behoorlijk resultaat kan worden bereikt — vooral wanneer daarbij in aanmerking wordt genomen, dat op het in den zóó beperkten tijd geleerde niet minder dan 20 à 25 jaar moet worden geteerd.

Men voelt zich geneigd om van een wonder te spreken, als na zulk een voorbereiding het resultaat bij mobilisatie bevredigend zou blijken.

De wonderen komen echter niet uit de lucht vallen.

Bid en werk, heet het in het algemeen — zelfs voor hen, die het grootste vertrouwen in wonderen bezitten.

Om dat wonder tot stand te brengen is de uiterste inspanning noodig — en er mag dan ook m.i. geen sprake van zijn om in zulk een toestand (waarvoor het woord „nood-toestand” wellicht niet te sterk is) de oefengelegenheid voor hogere commando's en staven nog ten nadeele te doen strekken van de voorbereiding van het verlofspersoneel.

Gelukkig is dit bovendien niet noodig.

Vooreerst toch bestaan die commando's en staven geheel, of nagenoeg geheel, uit beroepskader en daarvan het beste deel.

Indien daarbij nog van achterstand gesproken mocht worden, zou deze toch in het niet verzinken bij die van het verlofspersoneel in de gemobiliseerde weermacht.

Dit beroepskader is voorts gedurende bijna het geheele leven beschikbaar om — ook onafhankelijk van de aanwezigheid van troepen — geoefend te worden en zichzelf te bekwamen door gezamenlijke en eigen studie.

Voorts is juist voor de hogere commando's en staven de aanraking met de troepen bij oefeningen in beteekenis verminderd. Op het ge-

vechtsveld toch oefenen zij hun werkzaamheid uit in commandoposten achter het front, op grond van ontvangen orders en gegevens en door middel van te verzenden berichten en bevelen.

Voor de oefening in deze werkzaamheid maakt het niet zooveel verschil of deze orders en gegevens komen van werkelijk aanwezige hogere commandanten en troepen en of hun eigen berichten en bevelen aan deze worden toegezonden, dan wel of een leider der oefening ze verzenden en ontvangen doet.

In beide gevallen toch moet ten slotte de leering van den leider uitgaan.

Immers de groote leeraren van het slagveld: de kogel, de moreele invloeden, enz. ontbreken bij alle oefeningen in ieder geval en kunnen, zoowel bij oefeningen met als zonder troepen, alleen worden vervangen door beslissingen en critiek van den leider.

Men behoeft daarom voor de hogere organen de voordeelen van „echte” commando's niet weg te cijferen om tot de erkenning te komen, dat, indien gekozen moet worden tusschen sterkte en aantal, d.i. tusschen voorrang voor het verschaffen van reële oefengelegenheid voor verlofspersoneel en het scheppen van commando's voor hogere staven, het eerste ook daarom zal moeten voorgaan, omdat de hogere staven het een heel eind kunnen brengen zonder ruime oefengelegenheid met werkelijke troepen.

Op grond van een en ander meen ik, dat bij de keuze tusschen sterkte en aantal de eerste volledig en zonder voorbehoud de voorkeur verdient.

Een groote moeilijkheid wordt gevormd door de zeer groote aantallen reserve-officieren.

Zoo moesten in 1928 bij de Ie Divisie ongeveer 250 luitenants onder de wapenen komen, terwijl er maar ongeveer 150 noodig waren, nog wel ondanks de indeeling in veel te kleine compagnieën.

Een andere niet minder bezwarende factor is de vrijgevigheid, waarmee uitstel en tijdelijke verplaatsing worden verleend.

Beide factoren vereenigd oefenen een verderfelijken invloed op de herhalingsoefeningen uit: Door den overvloed aan verlof-officieren is er voor geen hunner een taak, die hem persoonlijk het nut en de noodzaak van zijn opkomst doet gevoelen; door de uitstel- en verplaatsingskwaal voelt bijna niemand een verband met zijn commando of functie.

Beide kwalen werken elkaar in de hand: waarom zou men iemand niet vrijstelling of uitstel geven, als er toch overvloed is?

Dwingt men hem te komen, dan vraagt hij schijnbaar terecht: was dit nu noodig?

En door de uitstel- en verplaatsingskwaal is men nooit zeker of de opgeroepene komt, zoodat een zekere mate van overvloed zelfs onmisbaar is.

Om de zeer weinige herhalingsoefeningen van den troep tot haar recht te brengen, zal men daarom voor den reserve-officier scherp

moeten onderscheiden tusschen de herhalingsoefeningen van het oorlogs-onderdeel, waarvoor hij bestemd is (troepen-herhalingsoefening) en de overige.

Bij de eerste *moeten* de verlofsofficieren komen, die voor het onderdeel bestemd zijn. Daarvan zal ieder moeten weten, dat *niet* wordt afge- weken, dan in zéér buitengewone *dwingende* omstandigheden.

Bij de overige daarentegen kan men zoo ruim zijn, als men wil, in het toestaan van alle mogelijke verzoeken en wenschen.

Wordt bij de „troepen-herhalingsoefeningen” in zéér bijzondere om- standigheden uitstel of verplaatsing (d.w.z. een andere opkomstplaats) toegestaan, dan moet dit tevens verandering van mobilisatie-bestemming beteekenen, zoodat de reserve-officier nu ook de beide troepen-herha- lingsoefeningen met het nieuwe onderdeel volbrengt en i.v.g. zich daar- toe vrijwillig voor een extra-troepen-herhalingsoefening zal moeten ver- binden.

Dit zal m.i. de regel moeten zijn bij uitstel en verplaatsing voor alle personeel: Ieder zal moeten weten, dat hij *met zijn* onderdeel *twee* her- halingsoefeningen moet volbrengen, zoodat verandering *hem aan een nieuw stel van twee herhalingsoefeningen met het nieuwe onderdeel verbindt*.

Dit zal natuurlijk de animo, om na de eerste herhalingsoefening nog te veranderen, aanmerkelijk bekoelen — hetgeen ook zeer wenschelijk is.

Wordt daardoor de druk op den verlofsofficier te bezwarend? Ik ge- loof het niet, want tegenover de weinige troepen-herhalingsoefeningen zonder faciliteiten staan voor hem de overige, waarbij tegemoetkomend- heid kan en moet worden betracht.

Komt de reserve-officier dan met zijn eigen compagnie onder de wapenen, dan zal hij ook het nut en de noodzaak daarvan gevoelen en geen grond hebben om te mopperen, dat hij uit zijn werk wordt ge- haald om rond te loopen en toe te kijken.

Deelt men de herhalingslichtingen in oorlogssterke compagnieën in, dan is er natuurlijk geen ruimte voor de drommen verlofsofficieren, die bij de herhalingsoefeningen plegen op te komen.

Er is slechts ruimte voor de normale encadreering en een beperkt aantal invallers als „surplus”.

Het is eer na- dan voordeelig om daarnaast nog groote aantallen op te roepen, voor wie geen ander werk is dan toekijken.

Zij zelf leeren daar nagenoeg niets van: Toekijken is bij militaire oefeningen al van weinig meer nut dan b.v. bij schaatsenrijden.

Ook het uitbreiden van het aantal oefeningen per dag, telkens onder een ander stel kader, werkt ongunstig. De troep denkt zich daaronder *slachtoffer*, in plaats van zich één te gevoelen met zijn aanvoerders.

Het leger heeft nu eenmaal niet meer dan twee herhalingsoefeningen; men moet die uitbuiten in kwaliteit; de kwantiteit kan men tóch niet veranderen! Door meer officierskader bij de herhalingsoefeningen op

te roepen dan waarvoor plaats is, wordt niet de kwantiteit verhoogd maar alleen de kwaliteit bedorven.

Voor den verlofsluitenant en voor den verlofskapitein zijn maar twee troepen-herhalingsoefeningen mogelijk, ten hoogste nog een bij het „surplus”.

Het verlofskader, voor wie geen plaats is bij de herhalingsoefeningen (d.w.z. in de jaren, dat het eigen onderdeel niet onder de wapenen is), late men de verplichte opkomst vervullen bij cursussen, kader- en kadergevechtsoefeningen e.d. in andere periodes dan de herhalingsoefeningen der lichtingen (met de uitzondering voor bovengenoemd „surplus”).

Is de keuze op „de sterkte” gevestigd, d.w.z. is besloten om de herhalingsoefeningen te houden met afdelingen ongeveer op oorlogsterkte, dan behoeft daaruit nog geenszins te volgen, dat dan ook nooit meer oefeningen met groote legerafdelingen kunnen worden gehouden.

De mogelijkheid daartoe blijft bestaan: Men kan desverlangd evengoed als te voren oefeningen op groote schaal houden — natuurlijk minder dikwijls, maar dan gelukkig met oorlogsterke onderdeelen en niet meer met skeletten daarvan.

Het aantal dier oefeningen zal kleiner moeten zijn, omdat de groote afdelingen alleen geformeerd kunnen worden door samentrekking in de breedte of in de diepte, d.w.z. door de troepen of de herhalingsoefeningen te concentreeren.

Blijven de herhalingsoefeningen op den bestaanden voet gehandhaafd met 2 lichtingen per jaar, dan kan, zooals nader besproken wordt (zie blz. 184), ieder Regiment een oorlogsterk bataljon formeeren en dus door de infanterie worden uitgebracht: per Brigade een regiment en per Divisie twee, of bij iedere twee Divisiën te zamen vier regimenten.

Ieder jaar kan dus door twee Divisiën te zamen de infanterie van een heele divisie op sterkte worden gebracht, met nog één regiment voor een tegenpartij; bij de vier Divisiën het dubbele.

Dit geschiedt dan door samentrekking in de breedte, d.w.z. uit alle Regimenten der twee, resp. vier Divisiën.

Dergelijke samentrekking kan ook in de diepte geschieden, n.l. door om het andere jaar herhalingsoefeningen met 4, of om de twee jaar met 6 lichtingen te houden. Bij iedere Brigade kan men dan twee, resp. drie regimenten uitbrengen; bij een Divisie 4, resp. 6, bij twee Divisiën 8, resp. 12 regimenten enz.

Tegen dergelijke samentrekking bestaat echter het bezwaar, dat men daarmee al spoedig de capaciteit van verschillende garnizoenen overschrijdt — ook in andere opzichten dan legering alleen.

Daarbij komt, dat, naarmate men de samentrekking verder voortzet, i.v.g. beide methodes vereenigt, natuurlijk de frequentie der herhalingsoefeningen bij iedere Brigade en Divisie kleiner wordt.

Met deze beperking kan men dus aan de hoogere commando's

regelmatig oefengelegenheid geven met werkelijke troepen op oorlogsterkte.

Het dalen van deze frequentie van groote oefeningen kan ik onmogelijk als een overwegend nadeel beschouwen.

Bij de waardeering van deze consequentie van het samentrekken van herhalingsoefeningen moet in aanmerking worden genomen, dat de herhalingslichtingen in de eerste plaats behoefte hebben aan het bijwerken der geoefendheid en aan oefening in compagnieverband. Dit is voor haar „brood-noodig”.

De eerste opleiding toch is op haar best maar nauwelijks toereikend.

Als men dan bedenkt, hoe lang op de resultaten moet worden geteerd, is het duidelijk, dat de herhalingsoefeningen in dat opzicht een taak te vervullen hebben, die allerminst veronachtzaamd mag worden.

De herhalingsoefeningen moeten dus in de eerste plaats worden uitgebuït voor de compagnie.

Hoe hooger echter het verband is, waarin wordt geoefend, hoe minder daarvan voor de compagnie terecht komt.

Hoe grooter de oefening, hoe meer tijd b.v. verloren gaat met wachten. En nu is het ongetwijfeld juist, dat in oorlogstijd ook dikwijls lange tijden moet worden gewacht, vóór een actie begint. Maar m.i. zijn de herhalingsoefeningen te nauw toegemeten om tijd te offeren voor beoefening van dergelijke oorlogsbeelden, hoe natuurgetrouw deze overigens ook zijn.

Ook voor de stemming der manschappen, die uit hun werk worden gehaald, waar zij niet of noode kunnen worden gemist, zoomede voor de populariteit (of vermindering van tegenzin) is het noodig, dat iedereen zoo mogelijk onafgebroken het nut en de noodzakelijkheid van zijn opkomen aan den lijve gevoelt.

Volgt nu hieruit, dat men van alle oefeningen in grooter dan compagnieverband moet afzien?

Dat zou ongetwijfeld te ver gaan.

Gehéél zijn deze niet te missen, om tweeërlei redenen, n.l. militaire en militair-politieke.

Natuurlijk moeten de bataljons-commandanten nu en dan hun bataljon kunnen verzamelen, een enkele maal de regiments-commandant een regiment.

Ook in hogere verbanden mag de ervaring met reële troepen niet geheel verloren gaan.

Tevens kunnen groote oefeningen zeer nuttig zijn voor de populariteit van het leger — mits er juiste sterkten en zuivere momenten worden vertoond. Anders bereikt men juist het tegenovergestelde.

In ieder geval moet men echter met oefeningen in grooter verband voorzichtig zijn: *Het hooger verband blijve de uitzondering, die pas verschijnt als de compagnie behoorlijk op streek is.*

Het is betrekkelijk eenvoudig om bij de herhalingsoefeningen van twee lichteningen oorlogssterke afdeelingen te vormen.

De sterkte van een regiment is ongeveer voldoende om een oorlogsterk bataljon te formeeren, t.w. aan soldaten b.v.:

3 compagnieën à 150 man	=	450 man
1 mitrailleurcompagnie	à	143 „
Vbd.A.		28 „

621 man.

Per regiment kan dus een bataljon worden gevormd ongeveer op oorlogssterkte en volledig geëncadreerd met het bijbehorend kader.

Het is gewenscht deze indeeling zoowel bij den inwendigen dienst als bij oefeningen te doen gelden, behoudens het invallen van een „surplus” aan verlofspersoneel van beperkte sterkte.

Bovendien moet voor zoover strikt noodig beroepspersoneel worden ingedeeld voor voorlichting, hulp en leiding.

Het is verder absoluut noodzakelijk, dat de compagnieën e.d. op oorlogssterkte, zooals zij aan de herhalingsoefeningen deelnemen, in de oorlogsorganisatie bijeenblijven.

Voor de vorming van complete mitrailleurcompagnieën en Vbd.A. voor Divisiën, resp. Regimenten (afzonderlijk te regelen voor het veldleger, resp. per Brigade) zal voldoende ruimte ontstaan na de inkrimping van de Compagnie infanterie.

Er zal ten slotte natuurlijk altijd wel eenige verandering onvermijdelijk blijken wegens verloop en daarvoor vereischte aanvulling. Daar is niets aan te verhelpen. Maar men moet althans het mogelijke doen.

Bij de uitvoering stuit men op eenige moeilijkheden; vooreerst doordat thans de oorlogseenheden niet gevormd worden uit één lichting, maar uit z.g. halve compagnieën, derde parten van compagnieën en verbindingsafdeelingen, derde parten van sectiën... kortom uit parten van eenheden van verschillende lichteningen.

Bovendien komen wel ieder jaar twee lichteningen op, maar nooit dezelfde twee.

Bij het opbouwen van oorlogssterke compagnieën e.d. uit de herhalingslichteningen staan in verband daarmee twee wegen open, n.l. om de oorlogssterke compagnieën e.d. geheel te vormen uit personeel van één enkele lichting of van de *beide* onder de wapenen zijnde lichteningen.

Volgens de eerste methode bereikt men dadelijk, dat de compagnie in deze formatie ook bij de volgende herhalingsoefening terugkomt en aldus in de organisatie kan blijven tot zij naar de aanvullingsreserve overgaat.

Bij den opbouw van de onderdeelen op deze wijze komt men in het bataljon en regiment echter niet tot een afdoend resultaat. Immers uit het hierboven gestelde blijkt, dat men per regiment uit één lich-

ting kan vormen $1\frac{1}{2}$ compagnie, $\frac{1}{2}$ mitrailleurcompagnie, $\frac{1}{2}$ verbindingsafdeeling. Om heele compagnieën enz. te krijgen uit één lichting, zou men dus personeel van verschillende regimenten moeten bijeenvoegen.

Zulk een oplossing is organiek weinig aantrekkelijk en zou veel arbeid noodig maken.

Zij zou niettemin m.i. wegens de groote belangen, verbonden aan het vormen en bijeenhouden van oorlogsterke afdeelingen, moeten worden aanvaard, indien dat resultaat niet op andere wijze te bereiken mocht blijken te zijn.

Bij de tweede methode kan de oorspronkelijke organieke indeeling veel beter worden geëerbiedigd en de aan verplaatsingen verbonden arbeid grootendeels worden ontgaan.

Voor het vormen van eenheden uit de kleinste parten zal men de verplaatsingen w.i.w. niet geheel kunnen vermijden. Maar dit bezwaar kan hier, als zijnde van minder invloed, buiten rekening worden gelaten. Wel moet bij deze oplossing de aandacht worden gevestigd op het bezwaar, dat de bij een herhalingsoefening voor het verband verkregen resultaten grootendeels weer te loor gaan, indien — gelijk gebruikelijk — de herhalingsoefening wordt gehouden in telkenmale gewijzigde samenstelling van lichteningen.

Zoolang dit laatste systeem gehandhaafd blijft (het kan ook anders, ik kom daarop terug), kunnen natuurlijk niet de *beide* herhalingsoefeningen dienstig zijn voor het vestigen van het verband in de uit twee lichteningen samengestelde compagnie, maar zal men zich in dit opzicht met den invloed van één herhalingsoefening moeten tevreden stellen.

Immers slechts één der verschillende samenstellingen van de compagnie bij de twee herhalingsoefeningen kan dan in de mobilisatie-indeeling overgaan.

Dit weinige zou dan althans moeten geschieden.

Komen b.v. in een reeks van jaren achtereenvolgens op de lichteningen $a + b$, $b + c$, $c + d$, $d + e$, $e + f$,¹⁾ dan kan de indeeling der compagnieën van $a + b$, $c + d$, $e + f$ enz. bewaard worden in de mobilisatie-indeeling, met verwaarloozing van $b + c$, $d + e$ enz.

Het commando moet dan bij de herhalingsoefeningen natuurlijk worden gevoerd door de aangewezen commandanten van $a + b$, resp. $c + d$, $e + f$, terwijl zij bij de herhalingsoefeningen van $b + c$, resp. $d + e$ elkander eventueel kunnen afwisselen.

Bij mobilisatie zou dan de weermacht bestaan uit compagnieën, die althans éénmaal gedurende de herhalingsoefeningen als zoodanig zijn bijeengewoest.

Het resultaat is nog weinig bevredigend.

Het kan echter door een betrekkelijk geringe verandering aanmerkelijk worden verhoogd, n.l. door de herhalingsoefeningen beide met dezelfde stellen lichteningen te houden.

¹⁾ Deze letters stellen uiteraard geen opvolgende reeks getallen voor.

In de bijlage ontwierp ik eenige voorbeelden, hoe dit kan geschieden. *In de gegeven omstandigheden kan door een dergelijke verandering nog het beste resultaat worden verkregen.*

Reeds vóór de eerste herhalingsoefening worden alle manschappen van beide lichten met bijbehorend kader in oorlogsterke afdelingen ingedeeld.

In deze samenstelling komen zij bij beide herhalingsoefeningen onder de wapenen (tevens mobilisatie-oefening) en blijven zij in de organisatie bijeen, tot zij naar de aanvullingsreserve overgaan.

Met het oog op dit laatste is het goed om de compagnieën samen te stellen uit lichten van twee opvolgende jaren (30 en 31, 32 en 33). Een dezer beide blijft dan z.m. een jaar langer bij het leger, voor zij naar de aanvullingsreserve overgaat, wat tevens aan de nijpende krapheid in sterkte tegemoet komt.

Verder is het goed om de twee herhalingsoefeningen, waarmee de dienstplichtigen gedurende hun diensttijd moeten volstaan, niet te dicht bijeen te nemen.

Daardoor heeft men echter weer minder kans om bij mobilisatie bij ieder regiment te beschikken over 6 bataljons, die alle als zoodanig 2 herhalingsoefeningen hebben gehad.

Daarom meen ik, dat schema b voor twee lichten aanbeveling verdient.

Voor de opkomst van 4 lichten om het andere jaar of 6 lichten om de twee jaar kunnen de schema's e en f dienen. Hierbij moet er aan worden vastgehouden, dat de compagnieën worden gevormd uit personeel van 2 lichten, wijl anders de samenstelling bij iedere herhalingsoefening verandert of het interval te groot wordt — en bovendien de oudste lichten te lang moeten worden vastgehouden, voor zij naar de aanvullingsreserve overgaan.

Bij het oproepen van meer dan twee lichten zullen in de meeste garnizoenen voor de legering barakten moeten worden gebruikt.¹⁾

Welke oplossing men ook kiese, in ieder geval is het m.i. noodig om het verband in de oorlogsonderdeelen tot stand te brengen.

Het best kan dit geschieden van huis uit, d.w.z. te beginnen bij de eerste opleiding.

Daarop volgt de methode om steeds dezelfde lichten op te roepen (b.v. overeenkomstig schema b der bijlage), georganiseerd in de mobilisatie-eenheden.

Wordt geen dezer oplossingen gevolgd, dan zal men moeten trachten één der herhalingsoefeningen dienstbaar te maken aan de mobilisatie-indeling, n.l. door het bij die herhalingsoefening verkregen verband op vorenaangegeven wijze te bewaren voor de mobilisatie.

Het doel der herhalingsoefeningen moet voor het verlofspersoneel onder meer omvatten:

¹⁾ Zie echter het daartegen op blz. 182 geopperde bezwaar.

- a. voorbereiding der mobilisatie;
- b. opfrissing en aanvulling van het geleerde;
- c. vestiging of versterking van het verband in de oorlogsonderdeelen;
- d. voorbereiding voor het leven te velde.

Het zal wellicht mogelijk zijn het resultaat in deze opzichten nog wat te verhoogen.

Veelal wordt bij de herhalingsoefeningen de aandacht vooral geconcentreerd op het gestelde onder *b*, n.l. de opfrissing en aanvulling van het geleerde, gepaard aan het verschaffen van oefengelegenheid aan lagere en hogere aanvoerders, het geven van „beurten” voor beoordeeling, het beoefenen van gevechtsvormen, velddienst e.d.

Gelijk reeds te voren werd opgemerkt, zal m.i. het voorbijgaand karakter der indeeling en met name het ontbreken van overeenstemming tusschen de oefenings- en mobilisatieindeeling thans nadeelig werken op den ijver en den lust zich daarbij ter onderlinge leering in te spannen.

Brengt men deze overeenstemming tot stand, dan zal dit m.i. ongetwijfeld een gunstigen invloed op de resultaten t.a. van *b* moeten uitoefenen.

Bovendien kan dan elke herhalingsoefening tevens een mobilisatieoefening worden.

Men kan daarmee zoo ver gaan als men wil en deze mobilisatieoefening telken jare doen geschieden met één bataljon per regiment, dan wel met 2 of 3 bataljons per regiment om de 2 of 3 jaar.¹⁾

Gelijk hierboven werd betoogd, kan voorts, door de compagnie op oorlogssterkte te formeeren voor de herhalingsoefeningen en haar in die formatie bijeen te houden gedurende haar geheelen verderen diensttijd, het verband in de compagnie aanzienlijk worden verbeterd.

Tot dit doel kunnen verder nog bijdragen *oefentochten* der voltallige compagnie onder haar eigen oorlogskader, met de strikt noodige hulp van mentors — b.v. van 6 dagen of twee van 3.

Door onderbrenging in schuren kunnen daarbij vermoedelijk de kosten worden beperkt.

Daar de compagnie hierbij geheel voor zich zelf moet zorgen, verkrijgt men tegelijkertijd een goede gelegenheid om kader en manschappen in dit opzicht wat voor te bereiden voor hun taak en het leven te velde.

Maar vooral is het van belang, dat dergelijke kleine sportieve en eenigszins avontuurlijke ondernemingen een zeer gunstigen invloed kunnen uitoefenen op den geest, de ambitie en den onderlingen samenhang.

Het is m.i. noodig een tegenwicht te stellen tegenover den onwil of althans de geringe sympathie, waarmee vele dienstplichtigen zich aan de herhalingsoefeningen onderwerpen.

¹⁾ Zie echter de opmerking op blz. 182 onderaan.

Dat tegenwicht is niet licht te vinden in de veelal onfrissche kazerne-atmosfeer, noch in den met den besten wil toch eentonigen en vermoeienden dienst om en bij het garnizoen.

Voor belangwekkende ondernemingen is daar slecht gelegenheid, omdat men bezwaarlijk vijf of zes „oorlogen” dwars door elkaar heen kan voeren.

De min of meer formalistische gevechtsoefeningen daarentegen mogen nog zoo nuttig zijn, zij lijden aan de kwaal voor het gros der deelnemers tevens min of meer vervelend te kunnen zijn. Doordat daarbij een „natuurgetrouwe” tegenpartij met eigen ondernemingsgeest *veelal*, en het succes met den eigen kogel *altijd*, ontbreekt, wordt zoo'n oefening voor vele deelnemers al spoedig even weinig belangwekkend als b.v. tennissen zonder tennisballen. Het is m.i. niet gemakkelijk om op het oefenterrein daarin verbetering te brengen.

Veel gemakkelijker kan dit bij kleine ondernemingen op oefentochten buiten het garnizoen.

Als daardoor de ambitie wordt gewekt, zal dit ook ten goede kunnen komen aan de gevechtsoefeningen en deze oefeningen voor de meesten meer aannemelijk kunnen maken.

Indien dat gelukt, zal daarmee een groot militair en nationaal belang: de populariteit van de weermacht, worden gediend.

Deze oefentochten leveren bovendien een eenvoudig middel om uit verschillende garnizoenen zooveel compagnieën en bataljons enz. samen te brengen als noodig en nuttig wordt geoordeeld, zoomede om de troepen de werking van andere wapens — in het bijzonder lichte troepen — te doen ondervinden, hetzij door daarbij te laten oefenen met of tegen afdeelingen uit andere garnizoenen, hetzij door kleine afdeelingen lichte troepen bijtijds naar de daarvoor in aanmerking komende garnizoenen of kantonnementen te detacheren.

Op dergelijke wijze kan men desverreicht ook verschillende Brigades in één rayon samenbrengen, waaruit zij met of tegenover elkaar kunnen oefenen in hooger verband en in samenwerking met andere wapens.

De vredes-garnizoensindeeling der verschillende wapens is niet overal gunstig om bij de samenwerking op het terrein het organieke verband van onderdeelen dier wapens tot zijn recht te doen komen.

Ik acht dit niet van groot belang. Bij de samenwerking van troepen op het terrein heeft het organieke verband, waardoor b.v. infanterie en artillerie in een Divisie zijn bijeengevoegd, m.i. niet veel beteekenis.

De samenwerking tusschen staven dier wapens in het organieke verband kan op voldoende wijze bij kaderoefeningen worden voorbereid.

Bij de practische beoefening op het terrein van de samenwerking met artillerie komt het er b.v. voor de infanterie op aan, dat zij haar aanvragen om steun correct formuleert en overbrengt.

Het is dan m.i. voldoende, als die aanvragen worden overgebracht aan een artillerie-officier, door dezen uitgewerkt en gecontroleerd en later door den leider besproken worden.

Dat het succes van een aanvraag om vuur wordt kenbaar gemaakt door een paar losse schoten, is daarbij niet bepaald onmisbaar. Maar in geen geval is het noodig daarvoor stukken van elders te laten komen, als ze ter plaatse reeds beschikbaar zijn bij een Regiment van een andere Divisie.

In de meerdaagsche oefentochten ligt ook een middel om zonder veel kosten tegemoet te komen aan het bezwaar, dat hij sommige garnizoenen de terreinen zich onvoldoende leenen voor de te houden oefeningen.

De compagnieën dier garnizoenen kunnen zich dan concentreren nabij garnizoenen, die in dat opzicht meer begunstigd zijn. Zij kunnen z.n. daar legeren in de zgn. barak-tenten en na afloop van de grootere oefeningen met oefentochten weer terugkeeren.

In dezen gedachtengang kan voor een regiment met minder gunstige oefenomstandigheden de indeeling bijv. als volgt zijn: eerste week mobilisatie-oefening, opfrissing en aanvulling van het geleerde; vervolgens driedaagsche oefentocht naar een beter gelegen garnizoen der Brigade; oefening aldaar in samenwerking met andere troepen, ten slotte twee- of driedaagsche oefentocht terug.

Conclusies.

1. De herhalingsoefeningen moeten vooral in het bestaande stelsel dienstbaar worden gemaakt aan het formeeren van de oorlogseenheden en het vestigen van het verband daarin.

2. Elke herhalingsoefening moet tevens een mobilisatie-oefening zijn.

3. *In het bestaande stelsel* is de beste oplossing om de oorlogseenheden te vormen uit de lichteningen van twee opvolgende jaren, die bij *beide* herhalingsoefeningen samen onder de wapenen moeten komen met bijbehorend oorlogskader en die als zoodanig in de organisatie blijven, tot zij naar de aanvullingsreserve overgaan; voor de oudste van die twee moet dit laatste dan een jaar later geschieden dan thans.

4. De indeeling bij de oefeningen moet dezelfde zijn als bij den inwendigen dienst en in beide gevallen overeenkomen met de oorlogsorganisatie.

5. De indeeling in oorlogssterke afdeelingen is van grooter belang dan het oefenen van hoogere commando's en staven met onvoltallige en onvolledige groote eenheden.

6. Voor het houden van oefeningen op groote schaal met oorlogssterke eenheden kunnen de vereischte troepen beschikbaar komen door concentratie van lichteningen of van troepenafdeelingen, d.w.z. al of niet met inachtneming van de hoogere organieke verbanden.

7. Oefeningen in hooger verband mogen alleen plaats vinden, nadat de compagnie behoorlijk op streek is gekomen.

8. Bij concentratie van lichten (waardoor bv. 4 lichten om het andere jaar opkomen) moeten toch de oorlogseenheden worden gevormd uit *paren* lichten en niet bv. uit alle vier, zulks om te voorkomen, dat de oudste dier vier lichten twee of drie jaar later naar de aanvullingsreserve zouden moeten overgaan dan thans geschiedt.

Zelfs indien dat bezwaar niet weegt, is deze methode toch noodig, omdat, bij gebruik van personeel van vier lichten voor de vorming eener compagnie, de beide herhalingsoefeningen niet in dezelfde formatie kunnen worden gehouden of het interval te veel uiteenloopt voor de verschillende lichten.

9. Voor het vestigen van het verband in de compagnie, het voorbereiden voor het leven te velde enz. is het gewenscht haar bij elke herhalingsoefening een of twee meerdaagsche oefentochten te doen maken.

10. Oefentochten, als vorenbedoeld, doen tevens een eenvoudig middel aan de hand voor de concentratie van de infanterie eener Brigade bij het gunstigste oefenterrein voor het houden van eenige grootere oefeningen in samenwerking met andere wapens.

11. Bij de samenwerking van infanterie en andere wapens op het terrein behoeft de organieke samenstelling der hoogere eenheden niet gevolgd te worden.

Voor het voorbereiden der samenwerking in dat verband kan worden volstaan met kaderoefeningen.

12. Voor de beoefening der samenwerking van infanterie en artillerie in lager verband kan desnoods worden volstaan met de beschikking over een artillerie-officier, die de bevelen en de aanvragen om steun uitwerkt en nagaat op het terrein.

In geen geval is voor de samenwerking op het terrein de overkomst van geschut e.s. van elders noodig, indien dit reeds ter plaatse aanwezig is.

13. Bij de herhalingsoefeningen moet in beginsel niet meer verlofskader worden opgeroepen, dan noodig is voor de encadreering der oorlogsterke eenheden met inbegrip van een „surplus” voor invallen.

14. Ieder beroeps- of verlofsofficier, onderofficier en dienstplichtige moet de twee herhalingsoefeningen vervullen met het onderdeel, waarvoor hij bij mobilisatie bestemd is.

Verandering in het tijdstip of de plaats van opkomst behoort alleen met inachtneming van dezen regel verleend te worden, zoodat zij tevens overplaatsing beteekent en, indien zij na de eerste herhalingsoefening intreedt, gepaard gaat met een vrijwillige verbintenis voor de daarvoor noodige extra-herhalingsoefening.

a.

Lichting der jaren	Opkomst in de jaren											
	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
30	1		1									
31		1		1								
32	1		1									
33		1		1								
34					1		1					
35						1		1				
36					1		1					
37						1		1				
38									1		1	
39										1		1
40									1		1	
41										1		1

b.

Lichting der jaren	Opkomst in de jaren											
	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
30	1		1									
31	1		1									
32		1		1								
33		1		1								
34					1		1					
35					1		1					
36						1		1				
37						1		1				
38									1		1	
39									1		1	
40										1		1
41										1		1

Overzicht van de voorgaande schema's.

Schema.	Aantal lichten.	Interval vóór eerste herh-oefening.	Interval tus-schen eerste en tweede herh.-oef.	Totaal aantal jaren, waar-over de op-leiding is ver-deeld.	Verlenging vóór over-gang naar de aanvul-tingsreserve voor de oudste der beide lichten, waaruit de compagnieën worden gevormd.	Aantal bot. per stam-res. die bij mob. 2 h.o. hebben gehad.
a.	2	1 à 3 jr.	2 jaar	3 à 5	2 jaar	5 à 6
b.	2	1 à 3 jr.	2 „	3 à 5	1 jaar	5 à 6
c.	2	1 à 4 jr.	3 „	4 à 7	1 jaar	4 à 6
d.	2	1 à 5 jr.	4 „	5 à 9	1 jaar	4 à 6
e.	4	1 à 2 jr.	2 „	3 à 4	1 jaar	5 à 6
f.	6	1 à 4 jr.	3 „	4 à 7	1 jaar	5 à 6

Hedendaagsche strategische inzichten.

DOOR

B. VAN SLOBBE,
Kapitein van den Generalen Staf.

(Vervolg en slot van blz. 146.)

Duitschland.

Het is van belang naast de Fransche opvattingen de Duitsche denkbeelden te stellen.

„Führung und Gefecht der verbundenen Waffen” heeft als grondslag sterkte, bewapening en uitrusting van het leger van eene moderne militaire groote mogendheid, niet slechts het Duitsche leger van 100.000 man.

Het geeft dus de begrippen, die de Duitschers huldigen betreffende het gebruik van groote legers.

Zij komen neer op het volgende.

Zelden zal men een nauwkeurig beeld hebben van den toestand.

Een aanval alleen schrijft den vijand de wet voor. Vooral werkzaam zijn de omvatting van een of van beide vleugels en de aanval in den rug van den vijand. Hierdoor kan de vijand worden vernietigd. Op het beslissende punt moet steeds de hoofdkracht worden ingezet. Hiermede moet bij de verdeling der troepen van den aanvang af rekening worden gehouden.

Heeft men gedurende het gevecht succes op eene andere plaats, dan waar men er op rekende, dan moet men het daar met energie uitbuiten.

Bij de vervolging blijft men inwerking op 's vijands flanken en rug beoogen.

De verdediging wordt slechts gekozen tegen eenen zeer overmachtigen vijand en om een aanval op eene andere plaats of op een ander tijdstip mogelijk te maken.

De met den afweer belaste troepen vinden in het versterken van het terrein eene groote kracht.

Voor de beslissing moeten alle beschikbare krachten worden verenigd. Is men, wat getalsterkte betreft, in de minderheid, dan moet men dit door grootere bewegelijkheid neutraliseeren. De marschvaardigheid der troepen, gebruikmaking van spoorwegen, automobielen en voertuigen en gebruikmaking van den nacht voor het verbergen der bewegingen spelen eene groote rol.

De frontbreedte is afhankelijk van het gevechtsdoel, van de eventuele aanleuning en van het terrein.

Is men slechts aan eene zijde aangeleund of vecht de troep zelfstandig, dan wordt de frontbreedte bepaald door de eigen bedoelingen en door de frontbreedte en het optreden van den vijand.

Heeft men eene te groote frontbreedte, dan loopt men gevaar doorbroken te worden; is het eigen front te smal, dan kan men worden omvat of omtrokken.

Den voornaamsten invloed op het verloop van den strijd heeft iedere commandant in zijn nog niet ingezette kracht, de reserve.

De bewegelijkheid der reserve wordt door het gebruik van automobielen verhoogd.

Zijn de reserves ingezet, dan moet men er naar streven nieuwe uit de minder belangrijke frontdeelen te vormen.

De offensieve vliegverbanden zijn een krachtig strijdmiddel in handen van den bevelhebber.

Vroeg aan de grenzen beschikbaar, geven zij de gelegenheid de vijandelijke maatregelen reeds gedurende den opmarsch sterk te beïnvloeden.

Reeds terstond zal een strijd om het overwicht in de lucht plaats hebben.

Bij het begin van den bewegingsoorlog is, behalve opheldering en terugwerping der vijandelijke legercavalerie, de omvatting van den vijandelijken legervleugel de voornaamste taak van de legercavalerie.

Groote ondernemingen tegen de achterwaartsche verbindingen van den vijand zijn goed door de cavaleriekorpsen uit te voeren. Alsdan wordt de cavalerie versterkt met bewegelijke hulptroepen (wielrijders, infanterie op automobielen, enz.).

Ook bij de bepalingen over ontmoetingsgevecht en wijze van aanval komt de voorliefde van „Führung und Gefecht" voor de omvatting en de dubbele omvatting uit. Ook hier pleit het voorschrift voor een van huis uit inzetten der daarvoor bestemde troepen tegen rug en flank van den vijand.

Deze troepen moeten zoo sterk mogelijk zijn.

Het „hinhaltendes" gevecht kan aanvallend of verdedigend geschieden. Een ernstige strijd moet worden vermeden. Misleiding is van groote beteekenis.

Bekend is het verschil in opvatting tussehen de Franschen en de Duitschers over de wijze, waarop de frontaanval moet worden uitgevoerd. In het reeds genoemde artikel „Material oder Moral" acht VON TAYSEN eene zeer zware uitrusting aan materieel schadelijk in den bewegingsoorlog, omdat de aanval daardoor te schematisch wordt uitgevoerd, zonder dat rekening wordt gehouden met het feit, of de vijand in beweging is of in stelling staat en met de omstandigheid, of men te maken heeft met den bewegings- of den stellingoorlog.

VON TAYSEN eindigt zijne beschouwingen met deze woorden: „Daher wollen wir, unserer Veranlagung gemäsz, den geistigen Rahmen weiter spannen und nicht im toten Material, sondern im lebendigen Willen das Entscheidende sehen — dann wird der Wille schon seine Wege finden”.

Ofschoon enkele schrijvers in „Mil. Wochenblatt” en in „Heeres-technik” op het gevaar, dat eene onderschatting van de waarde van het materieel oplevert, hebben gewezen, kan men toch gerust aannemen, dat in de Duitsche legerkringen een zeer offensieve geest heerscht.

Over het gebruik van groote cavalerieeenheden zijn de meeningen der schrijvers verdeeld. Sommigen kennen er weinig waarde aan toe, andere toonaangevende schrijvers gelooven, dat aan de cavalerie in eenen toekomstigen oorlog een voorname taak zal ten deel vallen.

In „Nord und Süd” van April 1928 publiceerde VON SEECKT een artikel „Neuzeitliche Heere”. Hij maakt zich bij zijne beschouwingen los van de beperkende bepalingen van het Verdrag van Versailles.

Naar aanleiding van het verloop van den grooten oorlog stelt VON SEECKT zich de vraag, of de reuzenlegers, die het geheele volk omvatten, in het licht van eene strategie, die eene beslissing wil verkrijgen, nog wel te leiden zijn en of niet iedere oorlog tusschen deze massa's weder verstijven moet.

Hij antwoordt hierop „Vielleicht hat sich das Prinzip des Massenheeres, des Volksaufgebots schon heute überschlagen, die fureur du nombre steht am Ende. Die Masse wird unbeweglich; sie kann nicht mehr manövrieren, also nicht siegen; sie kann nur erdrücken”.

Eene beschouwing van de gevolgtrekkingen, die de voornaamste staten uit de oorlogservaringen voor hunne legerorganisatiën hebben gemaakt, leidt, volgens den schrijver, schijnbaar tot de conclusie, dat de beginselen van vóór den oorlog geen groote veranderingen hebben ondergaan. Immers al krompen de voornaamste militaire mogendheden ook de vredessterkte harer legers in, zij stellen alles in het werk om het geheele volk in oorlogstijd voor de groote worsteling te kunnen gebruiken.

Hij meent echter, dat nieuwe gezichtspunten zich openbaren. De algemeene economische toestand dwingt alle staten te denken aan beperking van de uitgaven voor hunne bewapening, dus de kostbaarste soort der bewapening, sterke vredeslegers met langen diensttijd en eene voortreffelijke uitrusting, te verminderen en daarnaast de onproductieve inbeslagneming van de mannelijke arbeidskracht door den militairen dienst zooveel mogelijk te beperken. Daartegenover staat de noodzaak, tegen eenen vijandelijken overval door een paraat vredesleger steeds beveiligd te zijn en het verlangen, voor eenen strijd om het bestaan door de noodige voorbereidingen ten behoeve van een weerstand door het geheele volk gereed te zijn.

Indien men gelooft in het algemeen verlangen naar behoud van den vrede, dan zijn daarmee de tegenwoordige militaire organisatiën niet in onoverbrugbare tegenstelling, indien men aanneemt, dat zeer sterke,

snel te mobiliseeren vredeslegers de eigenlijke vredesbedreiging vormen, dat echter voorbereidingen voor eenen volksoorlog veel meer een verdedigingskarakter dragen.

Het materieel heeft op het oogenblik niet over de menschen gezegevierd, maar over de menschenmassa. De fout is, dat men eene onbewegelijke, bijna weerlooze menschenmassa tegenover eene ruwe materieelwerking plaatste. De grenzen van het materieel zijn ruimer dan die van het rijkste menschenreservoir. Tegenover het doode materieel moet men den menschelijken geest stellen.

Hoe meer de techniek zich ontwikkelt en zich voor het leger beschikbaar stelt, des te hoogere eischen zullen er aan de soldaten, die hare vorderingen moeten toepassen, worden gesteld. Een slechts vluchtig opgeleide troep kan niet aan deze eischen voldoen; zij wordt kanonnenvoer voor het klein getal geoefende technici aan 's vijands zijde.

Wat gebeurt er echter, indien zich aan het door wetenschap bestuurde materieel geen levend doel biedt? Het materieel heeft overwicht op de levende en sterfelijke massa, niet op den levenden en onsterfelijken geest.

Het luchtwapen is als volwaardige derde naast de strijdkrachten te land en die ter zee gekomen, zonder de beginselen van den oorlog te veranderen.

VON SEECKT geeft daarna aan, hoe hij zich een toekomstigen oorlog denkt; hij wijst er echter op, dat de heerschende opvattingen en voorbereidingen zich nog slechts weinig bij de geschetste toekomstige ontwikkeling hebben aangepast en dat de volgende oorlog nog een geheel ander verloop zal nemen, dan die, welke hij, als uit een militair oogpunt doeltreffend, aangeeft.

De oorlog zal beginnen met aanvallen der luchtvlotten, die in de eerste plaats tegen de vijandelijke luchtstrijdkrachten en vervolgens tegen de andere doelen zullen worden gericht. Ook groote troepenconcentratieën zijn belangrijke en gemakkelijke doelen. De hoofdtaak van den luchtaanval is versterking der personeele en materieele mobilisatie.

Zoo spoedig mogelijk zullen de beschikbare troepen, dus die van het vredesleger, tot den aanval overgaan.

Hoe beter dit leger is, hoe grooter zijne manoeuvreervaardigheid, hoe bekwaamer en vastberadener de leiding ervan, des te grooter is de kans om de vijandelijke krachten, die er tegenover worden gesteld, in korten tijd uit het veld te slaan, den vijand in de bijeenbrenging en ontwikkeling van verdere krachten te hinderen en hem misschien reeds bereid tot den vrede te maken.

Terwijl de beide beroepslegers om de eerste beslissing strijden, begint achter hen de bijeenbrenging der verdedigingskrachten van het land.

Degene, die in het eerste bedrijf overwinnaar is, zal beproeven door zijne overmachtige bewapening, geoefendheid en bewegelijkheid de hem, wat aantal aangaat, overtreffende, wat hoedanigheid betreft, minderwaardige massa niet tot ontplooiing van hare krachten, voor alles niet

tot het vormen van gesloten materieelfronten te laten komen, terwijl hij uit de eigen menschen- en krachtenreserves de ondersteuning krijgt, die hij voor de instandhouding van zijn offensief vermogen noodig heeft.

VON SEECKT geeft daarna aan, hoe hij zich de samenstelling van het vredesleger, dat men ook als dekkings- of als operatieleger kan aanduiden, denkt.

Voor een wedstrijd in bewapening met deze legers vreest hij niet, omdat de sterkte van zulk een zeer kostbaar vredesleger haar grens vindt in de financiële draagkracht van het land. Ook acht hij de sterkte van deze vredeslegers het beste onderwerp voor internationale afspraken op het gebied van beperking der bewapening.

Wel zal iedere staat het leger op een zoo hoog mogelijk plan brengen, wat opleiding van aanvoerders en manschappen, wat bewapening en uitrusting betreft. Drie hoofdeischen zijn daarbij te stellen: groote bewegelijkheid te bereiken door eene talrijke en uitstekende cavalerie, door aanwending van gemotoriseerd vervoer en marschvaardigheid der infanterie, doelmatige bewapening en voortdurende aanvulling van kracht.

Dit operatieleger moet voor den eersten inzet liefst geen, of slechts een geringen toevoer noodig hebben.

Naast en in het nauwste verband met dit leger moet de geheele weerbare jeugd eene korte opleiding ontvangen om, na in oorlogstijd verder te zijn afgericht en te zijn bewapend, deel te nemen aan de verdediging van het land en tegelijk met de beste krachten het eigenlijke, opereerende veldleger aan te vullen. Het zwaartepunt van de opleiding der jeugd moet liggen op lichamelijk en geestelijk gebied.

Wat de bewapening betreft, merkt VON SEECKT op, dat door de snelle ontwikkeling der techniek de wapenen spoedig verouderen en dat de kosten om een groot leger om te wapenen of geheel nieuw te bewapenen zoo groot zijn, dat iedere staat daartoe eerst noodgedwongen overgaat.

Hoe kleiner een leger is, des te beter zal het modern te bewapenen zijn.

Het operatieleger moet terstond gereed zijn; zijne uitstekende bewapening moet met de noodige aanvullingsvoorraden gereed worden gehouden. Ook de bewapening en de uitrusting voor de eerste aanvulling met manschappen moeten aanwezig zijn; zij moeten toereikend zijn tot de oorlogsindustrie begint af te leveren.

De millioenenlegers der volkswapening, die bestaan uit manschappen met betrekkelijk geringe geoefendheid, zullen ondersteuning door materieel hard noodig hebben.

Oplegging van reservematerieel is onmogelijk wegens de kosten en wegens de veroudering der typen.

Men moet, in verband met nieuwe inzichten, telkens het type wapen, dat in geval van oorlog noodig is, vaststellen. Tegelijk moet de massaproductie ervan worden voorbereid in de meest nauwe samenwerking

tusschen de militaire autoriteiten en de burgerbedrijven. Deze voorbereidingen betreffen, nadat is vastgesteld welke grondstoffen benodigd zijn en hoe de beschikking erover wordt verzekerd, de keuze en inrichting der fabrieken voor alle deelen der bewapening en uitrusting.

Uit de aangehaalde bepalingen van „Führung und Gefecht” en uit het artikel van VON SEECKT is niet direct vast te stellen, hoe de Duitschers in eenen toekomstigen oorlog zullen optreden. Toch kunnen deze gegevens ons helpen om eenig inzicht te krijgen in de vermoedelijke Deutsche plannen. Vooraf is het noodig te weten, hoe, bij het uitbreken van een conflict, Deutschland zijne krachten voor den strijd zal organiseren. Van zekerheid is geen sprake; men moet zich tevreden stellen met waarschijnlijkheden.

Eenige jaren geleden nam men in Fransche militaire kringen wel aan, dat de Reichswehr bij mobilisatie zou opgaan in de groote legers, die de Duitschers zouden trachten te vormen. De Reichswehr beschouwde men als het geraamte voor deze massa's.

D'URBAL schreef in de Revue Militaire Générale van Mei 1922 een artikel „Les Possibilités militaires actuelles de l'Allemagne”. Hij meende, dat de Duitschers door middel van de Reichswehr zouden mobiliseren en concentreeren en dat deze handelingen zouden worden gedekt door plaatselijke contingenten, die eene daarvoor geschikte lijn zouden organiseren en verdedigen. Een Fransche opmarsch tot die lijn zou worden vertraagd door bewegelijke detachementen.

Tegenwoordig gelooft men niet meer in eene dergelijke Deutsche mobilisatie.

Men verwacht, dat de Reichswehr zeer snel zal worden vergroot tot drievoudige of viervoudige sterkte door indeeling van de indertijd geoefende Zeitfreiwillige en van de Schupo. Hierdoor verkrijgt Deutschland een operatief orgaan van uitstekend geoefende krachten.

De uitrusting van dit orgaan zal wellicht quantitatief niet aan hooge eischen voldoen, maar de bediening der wapenen zal buitengewoon geperfectioneerd zijn.

Dit leger zal den noodigen tijdwinst moeten verschaffen voor de weerbaarmaking van het Deutsche volk.

De denkbeelden, door VON SEECKT verkondigd, wijzen erop, dat men in leidende militaire kringen over een soortgelijk gebruik der Deutsche krachten ernstig heeft nagedacht.

Bij gebrek aan zekerheid gaan we uit van de hypothese, dat bij het uitbreken van een conflict de Reichswehr zich snel zal uitbreiden tot een operatief orgaan van 20 of meer divisiën en dat daarnaast door mobielmaking van de Deutsche massa's geleidelijk nieuwe troepen te velde zullen worden gebracht, die aan de verdediging van het grondgebied zullen medewerken en wellicht gedeeltelijk bestemd zullen worden om het operatief orgaan op sterkte te houden, eventueel uit te breiden.

Het is niet uitgesloten, dat reeds terstond meer of minder geïmpro-

viseerde organisatiën te velde worden gebracht om te worden gebezigd naast het operatief orgaan, om te voorkomen, dat dit laatste voor neven-doeleinden moet worden verzwakt.

Reeds werd vastgesteld, dat de Duitschers eene groote voorkeur voor het offensief bezitten. Zij willen minderheid in getalsterkte door grootere bewegelijkheid neutraliseeren. Dat hun operatief orgaan, wat materiele uitrusting betreft, achterstaat bij de troepen, die hunne tegenstanders te velde zullen brengen, achten zij geen bezwaar. Moreel en manoeuvreervaardigheid stellen zij hooger dan materieel.

Houdt men nu rekening met het feit, dat de Franschen en Belgen na een viertal weken ten minste 52 goed uitgeruste divisieën te velde hebben, waarvan het gros alsdan ongetwijfeld offensief zal worden ingezet en dat de kans bestaat, dat reeds eerder Fransche en Belgische troepen eene poging zullen wagen om de hand te leggen op zeer vitale Deutsche streken en om eene goede uitgangsofstelling te krijgen voor het grootere offensief, dan ligt het voor de hand aan te nemen, dat de Duitschers hun klein, doch snel en uitstekend geoefend operatief orgaan zullen bezigen niet in een groot verdedigingsfront, doch in eene manoeuvre. Hoe deze zal worden opgezet is moeilijk aan te geven. Vermoedelijk zal een stoot in een der vijandelijke flanken worden gekozen. Zulk een stoot kan geschieden uit eene flankopstelling. Natuurlijk zal hij meer succes beloven, indien hij zooveel mogelijk verrassend geschiedt. Daarvoor zou het gros der voor den stoot aangewezen troepen uit eene afwachtingsopstelling met spoorwegen en automobielen moeten worden vervoerd.

De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat de Duitschers trachten door eenen zeer snel uitgevoerden overval de concentratie van hunne tegenstanders te verstoren om daarna door het uitvoeren van vernielingen en het vertragen van den vijandelijken opmarsch tijd te winnen. Zij kunnen met vrij groote waarschijnlijkheid vaststellen, waar de Franschen en Belgen de troepen, bestemd voor eene actie tegen het Niers- en Ruhrgebied, zouden concentreeren.

Zulk een overval kan geschieden met sterke krachten van de niet of slechts onbeduidend versterkte Reichswehr. In dit geval is de factor snelheid zeer groot. Een bezwaar van een dergelijk optreden is, dat de verdere uitbreiding van de Reichswehr moeilijkheden zou opleveren.

Wachten de Duitschers met hunnen inval in vijandelijk gebied tot de Reichswehr of tenminste het voor den inval bestemde gedeelte ervan op drie- of viervoudige sterkte is gebracht, dan geven zij hunnen vijanden zeer kostbaren tijd.

De duur van uitvoering der bedoelde uitbreiding is moeilijk te schatten.

Dat de Duitschers het gebruik van automobielen voor het vervoer van troepen in onbeschermd terrein van belang achten, blijkt uit „Führung und Gefecht” en uit de herhaalde proeven, op dit gebied genomen.

Bij bovenstaande beschouwingen is het vraagstuk zoo eenvoudig mogelijk gesteld. Misschien maakt het deelnemen aan het offensief van andere mogendheden het veel ingewikkelder.

Eene mogelijke groepeerling der aan den oorlog deelnemende landen is niet aan te geven. Over het algemeen kan men zeggen, dat de toestand voor Duitschland gunstiger zal zijn dan deze werd verondersteld. Het is geenszins uitgesloten, dat Frankrijk niet zijne volle kracht tegenover Duitschland kan inzetten.

Daar met een deelnemen van Engeland aan den strijd op het Westfront moet worden rekening gehouden, verdienen de denkbeelden der Engelschen wel de aandacht.

Engeland.

Nieuwe strategische inzichten verkondigen zij niet.

In het werk van BIRD „The direction of war” worden munitiefabrieken en spoorwegen objecten genoemd, die van groote waarde kunnen zijn bij het inzetten der krachten voor de beslissing.

BIRD acht de voordeelen van het strategisch offensief groot en wijdt veel aandacht aan de omvatting. Voor eene omvatting is zijns inziens in den regel meerderheid in getalsterkte, in bewegelijkheid, in moreel en in bewapening noodig.

In de toekomst acht hij het gebruik van luchtvlotten voor het brengen van troepen achter de vijandelijke liniën, teneinde de verbindingen te verstoren, mogelijk.

Van meer belang dan de strategische inzichten der Engelschen, die in eenen oorlog op het Westfront, althans aanvankelijk, slechts een beperkt deel van de bondgenootschappelijke legers zullen leveren, is de samenstelling van hunne strijdkrachten.

Het Engelsche legerstelsel is eenigszins het type moderne leger, dat VON SEECKT beschreef.

Het kleine vredesleger, bestaande uit vrijwilligers, kan zeer goed zijn uitgerust. Door zijne ligging kan Engeland geleidelijk het volk onder de wapenen brengen, zooals de groote oorlog heeft aangetoond. Het vredesleger kan bij het begin van den oorlog worden ingezet. In verband met de aangegeven beperking der legers van Frankrijk, België en vooral van Duitschland, zal de rol van het Engelsche leger van meer belang zijn dan in 1914.

Alles wijst erop, dat men in Engeland de bewapening en de uitrusting van het vredesleger zoo modern mogelijk wil doen zijn. De proeven op het gebied van motorisatie en mechanisatie zijn flink opgezet.

Er zijn voorstanders van eene algeheele mechanisatie en voorstanders van een gecombineerd gebruik van gemechaniseerd materieel met infanterie, gemotoriseerd vervoerd.

Of het in het voornemen ligt deze moderne bewapening en uitrusting voor het geheele vredesleger of slechts voor deelen ervan in te voeren, is niet bekend. Er hebben proeven plaats gehad, waarbij eene groep, be-

staande uit een tankbataljon, eene brigade artillerie met tractors en eene infanteriebrigade op auto's, werd ingezet voor eene manoeuvre in 's vijands flank en rug. Deze groep bleef in voortdurende voeling met eene eigen cavaleriebrigade. Tegen de actie van deze groep zette men in eene cavaleriedivisie, eene infanteriedivisie, op auto's vervoerd, één tankbataljon en artillerie.

Bij eene andere oefening werd eene brigade, bestaande uit een infanteriebataljon op auto's, zeer sterke artillerie met tractors, een tankbataljon en een geniebataljon op auto's, ingedeeld bij een cavaleriecommando en slechts in samenhang met cavalerie gebruikt.

Sommige Engelsche schrijvers meenen, dat gemotoriseerde en gemechaniseerde afdeelingen alleen met cavalerie kunnen worden ingezet; meer en meer wint de meening, dat de cavalerie de bewegingen der bedoelde afdeelingen zal hinderen, veld.

Men heeft zelfs proeven genomen met geheel gemechaniseerde afdeelingen, waarvan al het personeel, ook de infanterie dus, onder een pantser was geplaatst.

De gevolgtrekkingen, uit de proeven gemaakt, zijn niet bekend. Dus kan ook niet worden vastgesteld of het in de bedoeling ligt der Engelschen, hun expeditieleger geleidelijk geheel te vervormen, dan wel of zij zich zullen beperken tot het motoriseeren en (of) mechaniseeren van een gedeelte ervan. Zie „Une conférence en Angleterre sur les forces mécanisées” in de *Chronique des revues militaires étrangères* van La Revue d'Infanterie Juni 1928.

Geschiedt de ombewapening op groote schaal, dan zal een strijd, door het Engelsche leger te voeren, een geheel ander aanzien hebben dan een slag, gebaseerd op de hedendaagsche bewapening en tactiek.

RÜHLE VON LILIENSTERN geeft in *Militär Wochenblatt* no. 40 van 1926 aan, hoe hij den toekomstslag ziet. Hij is blijkbaar van meening, dat een volgende oorlog den stellingstrijd weer zal brengen. Immers, hij beschrijft het doorbreken van eene verdedigingszône. Dit zal geschieden door eene breede wals. Onder bescherming door artillerievuur van alle kalibers en onder dekking van dagbombardementsvliegers en gevechtsvliegtuigeskaders zullen de vechtwagens voorwaarts gaan. Ertusschen en erachter volgen een klein aantal mitrailleurschutters te voet en enkele geweergroepen, waarbij kijkervizierschutters en granaatwerpers zijn ingedeeld. Daarachter komen weer vechtwagens, zware infanteriewapenen met groote bewegelijkheid, scherpschutters en geweerdragenden in diepe geleiding. Dan volgt de massa der tractors met munitie beladen, vervolgens rukken dragers met infanterie- en mitrailleurmunitie op.

Deze wals, gedeeltelijk door een kunstnevel gedekt en soms samenwerkend met gasaanvallen, maakt eene opening in het vijandelijk front. Erachter is de eigenlijke stoottroep, op vrachtauto's en rupsbandauto's geladen, opgerukt. Zoodra de opening is gemaakt, gaat de stoottroep op en naast de groote wegen en dwars door het terrein snel vooruit, gedekt door vliegtuigeskaders, beveiligd door pantserwagens, snelle tanks en

cavalerie. Op deze wijze kan de stoot op één dag tot 100 kilometers in het vijandelijk front worden doorgezet.

Of het juist beschreven beeld in de toekomst al of niet werkelijkheid zal worden, is niet met zekerheid te zeggen.

Ontwikkelt de Engelsche organisatie zich volgens de lijnen, die nu door de proeven worden uitgestippeld, dan kan het optreden der Engelsche troepen veel overeenkomst vertoonen met de methode, door RÜHLE aangegeven.

In ieder geval zal een deel van het Engelsche leger door motorisering en (of) mechanisering eene groote snelheid kunnen ontwikkelen. Deze snelheid kan worden benut om een verkregen succes uit te buiten, maar ook — en dit in de eerste plaats — worden aangewend voor eene krachtige manoeuvre. Al of niet in samenwerking met cavalerie, kan zulk eene legerafdeeling in flank en rug van den vijand worden ingezet. In groot verband kan zij inleidend optreden bij eene vleugelmanoeuvre. Onder hare wellicht indirecte bescherming kunnen dan troepen met spoorwegen en automobielen worden aangevoerd. Zij zal bij eene dergelijke manoeuvre zeer stoutmoedig tegen 's vijands verbindingen kunnen optreden.

De Engelsche luchtvloot, die telkens opnieuw wordt uitgebreid, is ongetwijfeld in de eerste plaats bestemd om Engeland te beschermen tegen luchtaanvallen. Er kunnen zich echter gevallen voordoen, dat Engeland in staat is, behalve de vliegtuigverbanden voor de Army Cooperation, aanzienlijke luchtstrijdkrachten in te zetten in den strijd, waaraan het Engelsche leger op het vasteland deelneemt.

Vermoedelijk beeld der operatiën van eenen toekomstigen oorlog.

Voorspellingen hebben altijd maar eene betrekkelijke waarde. Toch kan men er niet geheel en al van afzien, daar de aard der toekomstige operatiën van invloed is op de ontwikkeling van de eigen weermacht, op de eigen strategische inzichten en op de eigen oorlogs- en operatieplannen.

Met de denkbeelden, o.a. door CULMANN en VON SEECKT verkondigd, betreffende de *toekomstige* organisatie der weermachten der Europeesche mogendheden, gaan wij accoord. Wij zijn van meening, dat men zal onderhouden een goed uitgerust, snel beschikbaar, betrekkelijk klein leger en daarnaast eene organisatie om de groote massa beschikbaar te krijgen.

Het kleine leger is de operationele macht; de volkswapening kan met het operatief orgaan als kern het grondgebied verdedigen. Onder bepaalde omstandigheden kunnen de troepen, door de volkswapening te vormen, het operatief orgaan op kracht houden en versterken. Bij eenen langen duur van den strijd kunnen weder massalegers met offensief vermogen ontstaan.

In Engeland bestaat een dergelijk stelsel; ook in Duitschland is het, noodgedwongen, ingevoerd; men mag wel met zekerheid aannemen, dat

Duitschland maatregelen heeft getroffen om tot eene volkswapening te kunnen overgaan.

In Frankrijk en in België heeft men den eersten stap op den weg, die tot het aangegeven stelsel voert, gezet.

Indien het den Volkenbond gelukt, eene beperking der wapening te verkrijgen, zal deze beperking tot eene verdere doorvoering van het stelsel moeten leiden.

Men kan den staten niet verbieden, maatregelen te nemen voor de verdediging van hun grondgebied. Tegen eene volkswapening kan men geene bezwaren hebben, mits deze zoodanig plaats heeft, dat de gevormde strijdkrachten in den aanvang geen behoorlijk offensief vermogen hebben.

Het operatief orgaan moet dan de kern van de verdediging kunnen vormen; het moet ook gebezigd kunnen worden als deel van de macht, die, in verband met de Volkenbondsbelangen, offensief wordt ingezet.

Maar ook zonder inmenging van den Volkenbond zal het stelsel, doch dan slechts zeer langzaam, ingang vinden om redenen van finantieelen en van technischen aard.

Geenszins deelen wij de meening van hen, die zeggen, dat, al wordt het stelsel schijnbaar ingevoerd, de groote staten in eenen toekomstigen oorlog terstond zooveel mogelijk krachten — al zijn deze dan ook gedeeltelijk slecht geoefend en uitgerust — offensief zullen inzetten. Men zal in de toekomst in vreedetijd voor de massa's geene wapening en uitrusting kunnen opleggen, die aan minimum eischen voldoen.

De staten zullen er naar streven het operatief orgaan zoo goed mogelijk te bewapenen en uit te rusten. Hoe deze wapening en uitrusting er zullen gaan uitzien, is niet te zeggen. De finantieele draagkracht der mogendheden spreekt hierbij een krachtig woord mee. Ook de tactische inzichten en de aard der bevolking doen zich gelden. In het eene leger zal meer op materieele middelen, in het andere meer op groote bewegelijkheid worden gelet.

Dat de materieele uitrusting goed moet worden verzorgd, zal men algemeen inzien. De meest moderne middelen zullen worden aangewend. Of gas zal worden gebezigd, is niet vast te stellen. Met het gebruik ervan door den tegenstander moet men rekening houden. Rook zal vermoedelijk eene groote rol spelen. Met rook kan men vuurkracht van den vijand neutraliseeren, kan men het uitvoeren van eene verrassende manoeuvre vergemakkelijken.

De vechtwagen zal in het moderne leger worden behouden. Hij is het middel bij uitnemendheid om troepen, wanneer zij de hulp der artillerie geheel of grootendeels moeten missen, te steunen bij eene aanval door terrein, waar de tegenstander geen goed georganiseerden weerstand kan bieden. Hij is van groote waarde na eene doorbraak en bij eene manoeuvre in flank en rug van den vijand.

Bij de toenemende beteekenis der vliegtuigen behoeft niet te worden stilgestaan.

Verrassingen op het gebied van bewapening en uitrusting kunnen bij het uitbreken van den oorlog zeer grooten invloed hebben op het verloop van den strijd.

Het operatief orgaan zal, behalve goed bewapend en uitgerust, ook bewegelijk moeten zijn. Reeds werd opgemerkt, dat zwaar materieel de bewegelijkheid aantast. De oplossing zal wel zijn, dat men de onderdeelen niet te zwaar belast en dat men materieel, b.v. zware artillerie en zware vechtwagens, in de hand houdt om deze ter versterking in te zetten.

Voor het uitvoeren van snelle manoeuvres zal men, behalve van spoorwegen, van motorkracht gebruik maken.

Misschien zal men afdeelingen van het leger motoriseeren of mechaniseeren, misschien volstaat men met het treffen van voorbereidingen om vervoer met automobielen, ook door onbeschermd gebied, snel te kunnen uitvoeren.

De steun, dien versterkingen aan de verdediging geven, zal niet geringer worden.

Vernielingen zullen een steeds voornamer rol gaan spelen. De mogelijkheid, om, met behulp van automobielen of van spoorwegen, snel eene manoeuvre uit te voeren, kan den vijand door handig uitgevoerde vernielingen worden ontnomen.

De betekenis van geheel gemechaniseerde afdeelingen, waarbij ook de infanterie met behulp van motoren dwars door het terrein kan worden vervoerd, komt hier duidelijk naar voren. De proeven, hiervoor in Engeland gedaan, zijn logischer dan men bij eene oppervlakkige beschouwing zou denken.

Met de betrekkelijk kleine legers, die terstond bij het uitbreken van den oorlog beschikbaar zijn, zal men den strijd beginnen. Hij, die zich oogenblikkelijk het sterkste acht, zal willen beletten, dat zijn tegenstander zijne weermacht opvoert. Hij, die zich voorloopig de zwakkere in getalsterkte gelooft, zal òf met zijn operatief orgaan de verdere mobilisatie willen dekken en dus tegen het vijandelijk offensief verdragend optreden, waarbij hij geleidelijk zal worden versterkt door de beschikbaar komende deelen der volkswapening, die voor een verdedigend optreden bruikbaar zijn, òf hij zal door eene bliksemsnelle beweging trachten zijnen vijand te overvallen gedurende diens concentratie voor het offensief.

Dreigt een conflict, dan zullen bemiddelingspogingen niet uitblijven. Het uitbreken van den oorlog zal worden vertraagd, daar geen der partijen deze pogingen, zoo zij van groote mogendheden uitgaan, zonder meer van de hand zal durven wijzen, vooral niet, indien daardoor de andere partij gelegenheid zou krijgen, zich onder de bescherming van den — zij het ook gedeeltelijk uiteengevallen — Volkenbond te plaatsen.

Zoo zouden de toekomstige oorlogvoerenden tijd hebben om hunne

krachten op te voeren. Gedurende de bemiddelingspogingen zal men echter onder de verplichting staan geene militaire maatregelen te nemen. Contrôle hiervan is ongetwijfeld moeilijk, maar eene ingrijpende mobilisatie is niet in het geheim uit te voeren. Eene volkswapening verkrijgt men niet onopgemerkt.

Tot eenen bewegingsoorlog zal het dan ook zonder twijfel komen. Het doel van het offensief zal zijn de gebieden, voor de weerbaarmaking van den vijand en voor de eigen latere operatiën van belang, in bezit te krijgen.

Volgens de leer der strategie schijnt dit niet te verdedigen. Die leer schrijft voor, de vijandelijke strijdkrachten aan te grijpen en te vernietigen. Met moet echter bedenken, dat de massa's der vijandelijke krachten er nog niet zijn, dat deze nog georganiseerd moeten worden en moeten worden uitgerust, o.a. met het materieel, door de bedoelde gebieden te leveren.

Wachtte men af tot men wist, waar de vijand zijn operatief orgaan had geplaatst, om daarna er tegen op te marcheeren, dan liep men groote kans, dat dit, eenen beslissenden strijd ontwijkend, gebruik makend van het terrein en dus van vernielingen, terugging. Men zou dan worden medegelokt, zich steeds dieper vastwerkend in het vijandelijk gebied, met een klein leger, met kwetsbare verbindingen, terwijl de weerstandskracht van den vijand in front steeds aangroeide en ten slotte ook in den rug en op de flanken vijandelijke krachten zouden optreden.

Rukt men terstond op naar de zeer vitale gebieden van den vijand, dan is deze gedwongen daartegen zijn operatief orgaan in te zetten. Men beveiligd daardoor — CULMANN gaf het duidelijk aan — het beste de eigen kwetsbare terreinen en men ontmoet van zelf de vijandelijke strijdkrachten.

In den bewegingsoorlog, die dan zal worden gevoerd, zal de manoeuvre eene groote rol spelen. De omvatting zal daarbij worden toegepast. Of deze, gecombineerd met een aanval tegen eenen vleugel, tegen de vijandelijke flank zal worden ingezet, of het karakter van eene strategische omtrekking zal aannemen, hangt van de omstandigheden af. Een dubbele strategische omvatting zal men niet spoedig kiezen, indien de tegenstander een betrekkelijk breed front heeft ingenomen, vooral niet, omdat eene dergelijke manoeuvre, eenmaal ingezet, niet gemakkelijk kan worden gewijzigd. En met verrassingen zal men, in verband met de betrekkelijk geringe sterkte der tegenover elkander staande legers en de bewegelijkheid, die de vijand kan bezitten, moeten rekenen.

Wordt het gros of liever nog het geheel van de strijdkrachten ingezet tegen rug of flank van den vijand, dan heeft men het initiatief en behoudt de bevelhebber toch de mogelijkheid in te grijpen.

De Napoleontische manoeuvres zullen weer worden toegepast, zooals zij het werden op het Oostfront in het begin van den oorlog 1914—1918.

Dat daarbij de motor belangrijke diensten zal bewijzen, werd reeds aangegeven.

Tegen een tijdelijk loslaten der verbindingen zal men niet moeten opzien.

Niet steeds zal men kunnen komen tot eenen zuiveren flankaanval. Soms zal men in front moeten aanvallen en tegen de vijandelijke flank slechts een deel der strijdkrachten kunnen inzetten. Dan is versterking der frontaal optredende troepen met materieel noodzakelijk.

Snelheid is bij de operatiën tusschen de eerste legers der oorlogvoerenden een zeer voornamelijk factor. De waarde, die eene overvalling kan hebben, werd reeds uiteengezet. Op zulk eene overvalling met zeer bewegelijke afdeelingen, als inleiding van een offensief, of om den vijandelijken opmarsch te vertragen, moet worden gerekend.

Gelukt het een der partijen zijnen tegenstander bij de aangegeven operatiën beslissend te verslaan, dan kan het verloop van den oorlog daardoor zeer worden beïnvloed. Hij, die de nederlaag lijdt, kan dan, door het verlies van de kern van zijne strijdkrachten en van gebied, onmisbaar voor de volkswapening, in de onmogelijkheid geraken binnen afzienbaren tijd legers van beteekenis te vormen.

De strategische verdediger zal, indien hij zich de mindere voelt, niet de kans willen loopen beslissend te worden geslagen. Hij zal — het werd reeds opgemerkt — verdragend optreden. Teneinde zeer belangrijk gebied — mijnbekkens en industriecentra — te behouden, zal hij echter wellicht worden gedwongen tot handelingen, die tot eenen grooten slag voeren.

Komt het bij de operatiën van den bewegingsoorlog niet tot eene beslissing, dan zal de groei der wederzijdsche legers massa's doen ontstaan, die den oorlog een geheel ander aanzien zullen geven. Dan kan de stellingkrijg weder zijne intrede doen, dan moet het materieel naar voren treden, tenzij nieuwe strijdmiddelen met ongekende capaciteit worden aangewend.

De vliegtuigen zullen terstond bij het begin van den oorlog overvallend worden gebruikt.

Hij, die zich sterk weet of gelooft, zal naar eene beslissing in de lucht streven. Of deze kan worden verkregen, valt te betwijfelen.

Aanvallen op vitale deelen, op de geconcentreerde strijdkrachten der tegenpartij en op de verbindingen ervan zullen worden ingezet.

Het is niet uitgesloten, dat men ook reeds tegen doelen meer in het binnenland aanvallen zal ondernemen.

Maar in de eerste plaats zal de actie beoogen het met volle kracht steunen van de handelingen van het operatief orgaan.

Verdeeling van kracht is ook hier af te keuren.

De hiervoor beschreven worsteling, die op den grond aan beide partijen zware eischen zal stellen, moet in alle opzichten op den voorgrond staan. De luchtmacht kan in dezen strijd een doorslaand overwicht verschaffen.

Vernielde bruggen, spoorlijnen en wegen in den rug der vijandelijke strijdkrachten, verliezen toegebracht aan troepenverzamelingen in rust of op marsch, een krachtig deelnemen aan den strijd op den grond zullen in de bedoelde periode van meer belang zijn dan meer of minder geslaagde aanvallen op fabrieken in het binnenland of tegen het moreel der bevolking.

Optreden der Nederlandsche landstrijdkrachten bij eenen toekomstigen oorlog.

Teneinde te kunnen nagaan, welke rol het Nederlandsche leger in eenen toekomstigen oorlog zal spelen, moet eerst worden vastgesteld in welken politieken toestand ons land zich dan zal bevinden.

Het geval, dat Nederland alleen tegenover eene andere mogendheid zal komen te staan, is zeer onwaarschijnlijk. Ontwikkelen de gebeurtenissen zich zoodanig, dat een oorlog tusschen verscheidene West-Europeesche mogendheden uitbreekt, dan zal dit al of niet een duidelijk te onderkennen Volkenbondsoorlog zijn. Treedt aan de eene zijde eene groep staten op, die met recht kan zeggen de belangen van den Volkenbond te behartigen, dan kan onze houding niet twijfelachtig zijn, dan moeten wij ons bij deze groep aansluiten.

Kan, naar onze meening, geene der beide groepen mogendheden zich met recht beschouwen als vertegenwoordigende den Volkenbond, dan rusten op ons geene verplichtingen tot deelneming aan den krijg.

Daar dan de Volkenbond feitelijk uiteenvalt en dus de verplichtingen, door den Bond opgelegd, niet meer van kracht zijn, hebben wij het recht ons bij eene der groepen aan te sluiten. Onze belangen kunnen dan partij-kiezen wenschelijk maken. Mochten wij hiertoe besluiten, dan is het loyaal, terstond kleur te bekennen.

In het bedoelde geval kunnen wij ook eene neutrale houding aannemen. Dan zijn wij verplicht onze neutraliteit te doen eerbiedigen. Worden onze rechten als neutrale mogendheid aangetast, dan moeten wij ons tegen den aanrander keeren. Practisch zal dit beteekenen, dat wij ons aansluiten bij zijne tegenstanders.

Wij zijn, indien onze neutraliteit wordt geschonden, niet gerechtigd alsnog de partij te kiezen, waarbij aansluiting ons het voordeeligst schijnt. Zouden wij, uit practische overwegingen, alsdan de zijde kiezen van dengene, die onze rechten aantastte, dan zouden wij misschien onder gunstige omstandigheden aan den oorlog deelnemen, maar dan zouden wij voor de toekomst niet mogen verwachten, dat men vertrouwen stelde in onze loyaliteit.

Wij kunnen dus bij eenen toekomstigen oorlog de volgende gevallen onderscheiden:

- a. Wij nemen terstond deel aan den strijd.
- b. Wij blijven neutraal.
- c. Wij blijven aanvankelijk neutraal, maar worden later gedwongen aan den krijg deel te nemen.

Nemen wij terstond deel aan den strijd, dan kunnen wij, indien de legers der ons omringende mogendheden zich hebben ontwikkeld, zooals in de vorige hoofdstukken werd aangegeven, met een betrekkelijk klein leger een vrij grooten invloed uitoefenen op de inleidende operatiën.

Al zouden onze terstond voor het gebruik te velde beschikbare krachten in geoefendheid en bewapening eenigermate achterstaan bij de operatieve organen van de andere oorlogvoerenden, toch zouden zij eene rol van beteekenis kunnen spelen. De bewuste operatieve organen toch zullen hunne handen aan elkander vol hebben. Onze strijdkrachten zouden kunnen worden ingezet tegen minder goed beschermde vitale deelen van den tegenstander, zouden zijn operatief orgaan in flank of rug kunnen aantasten of bedreigen.

De ligging van ons land is daarvoor zeer geschikt.

Op de beteekenis, die ons land in eenen Volkenbondsoorlog, welke zich in West-Europa zou afspelen, kan hebben, werd reeds van verschillende zijden gewezen. Mocht de beperking der bewapening ooit, onder leiding en ten behoeve van den Volkenbond, in bepaalde banen worden geleid, dan zou bovenbedoelde beteekenis tot uiting komen in de grootte, die men voor onze weermacht zou aangeven.

De door ons in het begin van den oorlog offensief in te zetten krachten zouden moeten voldoen aan zekere eischen, wat betreft geoefendheid, bewapening, uitrusting en bewegelijkheid. Ook de quantitatieve sterkte ervan moet aan minimum eischen voldoen. Deze krachten zouden vermoedelijk aanvankelijk komen te staan tegen in der haast bijeenge-raapte minderwaardige troepen of althans tegen troepen, waartegen zij het kunnen opnemen.

Mocht haar optreden sterkere krachten van den vijand trekken, dan zou dit zeer bevorderlijk zijn voor de actie van onze bondgenooten.

Een gemeenschappelijk plan van actie zou de kans op succes zeer vergrooten.

Zouden onze troepen tegenover sterke vijandelijke krachten komen, dan kunnen zij deze binden en eventueel terugvallen op ons sterk terrein, waar zij den steun zouden ontvangen van formatiën, die, minder geschikt voor een optreden in het vrije veld van den bewegingsoorlog, in de verdediging goede diensten kunnen bewijzen.

Een actief optreden door middel van ons operatief orgaan behoeft dan nog niet verder uitgesloten te zijn. Vernielingen zullen in het stelsel van landsverdediging zeer bruikbaar blijken.

Voor de aangegeven handelingen moeten de terstond beschikbare troepen over aanvalskracht beschikken. Hunne bewapening en uitrusting moeten op de hoogte van den tijd blijven. Het gebruik, dat van den motor kan worden gemaakt ten dienste van aanvalskracht en manoeuvre, mag niet aan onze aandacht ontgaan.

Onze luchtstrijdkrachten kunnen eveneens reeds terstond een belangrijk aandeel in den strijd nemen. Zij zouden een zeer welkome

steun zijn voor onze bondgenooten. Ook met de ontwikkeling der luchtsrijdkrachten moeten wij rekening houden.

Worden wij in een later stadium van den oorlog tot de verdediging gedwongen, doordat onze tegenstanders, na hunne weermacht te hebben uitgezet, ook tegenover ons gebied aanvallend optreden, dan moeten ook wij kunnen beschikken over eene macht, in staat gedurende langen tijd stand te houden, hetzij naast onze bondgenooten, hetzij, van hen afgesneden, afzonderlijk in ons sterk terrein.

Dan zullen de krachten van het land moeten worden uitgebuit.

Reeds terstond bij het uitbreken van eenen oorlog moeten wij, evengoed als de groote mogendheden, er alles op zetten, om de strijdkrachten zoo hoog mogelijk op te voeren. Daarvoor is eene uitstekende voorbereiding in vreedestijd noodig. Voor ons operatief orgaan moeten snel aanvullingsreserven beschikbaar komen, daar eene groote slijtage van krachten kan worden verwacht.

Blijven wij neutraal, dan hebben wij den plicht onze neutraliteit te doen eerbiedigen. Dit moet geschieden door steeds eene macht gereed te hebben, die — ingezet — eenen beteekenenden invloed zou hebben op den militairen toestand der oorlogvoerenden.

Tegenover de betrekkelijk kleine legers der mogendheden kan in den aanvang van het conflict onze kleine weermacht, mits snel gemobiliseerd, van waarde zijn. Daarna moet de uitbreiding van onze krachten gelijken tred houden met die der ons omringende oorlogvoerenden, opdat, indien wij, na aanvankelijk neutraal te zijn geweest, later in den krijg worden betrokken, de sterkteverhoudingen niet te zeer in ons nadeel zouden blijken te zijn.

Opdat niet bij het begin van eenen oorlog de mobilisatie en de concentratie van onze troepen door eene overvalling zoodanig worden verstoord, dat onze latere handelingen er zeer ongunstig door worden beïnvloed, moeten wij bij het uitbreken van een conflict zeer snel gereed zijn.

Ook in dit stadium van den oorlog moet aan vernielingen groote waarde worden toegekend. Deze vernielingen dienen in vreedestijd nauwkeurig te zijn voorbereid; de uitvoering ervan moet verzekerd zijn door tijdig te nemen voorzorgsmaatregelen.

Indien de legers zich zullen ontwikkelen in den hierboven aangegeven zin, waardoor operatiën met die legers wellicht het beeld, dat werd geschetst, zullen vertoonen, dan zal deze ontwikkeling geleidelijk geschieden, zelfs al zou de actie tot beperking van bewapening vrij groote successen mogen boeken.

Voorloopig zijn er nog slechts enkele feiten, die wijzen op aanstaande veranderingen in de organisatiën der weermachten.

Daarom bestaat er voor ons geene aanleiding om wijziging te brengen in de samenstelling onzer strijdkrachten en in de denkbeelden betreffende haar eventueel gebruik. Nog steeds is het juist te streven naar

het met snelheid vereenigen van zooveel mogelijk krachten op het vermoedelijk operatietooneel, opdat niet om de beslissing moet worden gevochten door een deel van onze troepen, terwijl sterke krachten ongebruikt blijven.

Het is nog steeds juist aan deelen der weermacht, die niet direct tot het veldleger behooren, bijzondere aandacht te schenken om hen op een zoodanig peil van geoefendheid, bewapening en uitrusting te brengen, dat zij terstond of in ieder geval zeer spoedig met en naast het veldleger kunnen worden gebezigd.

Indien echter, door de ontwikkeling der techniek, de bewapening en de uitrusting der legers ingrijpende wijzigingen ondergaan, indien zij zware finantieele eischen gaan stellen, dan zal het operatief orgaan in de eerste plaats uitstekend moeten worden verzorgd en zullen de nevenformatiën tengevolge daarvan meer stiefmoederlijk moeten worden be- deeld, waardoor zij aan bruikbaarheid zullen afnemen.

Zouden wij overgaan tot het meer of minder gelijkmatig verdeelen van onze zorgen over groote aantallen strijdkrachten, dan zou het peil dier krachten, vergeleken bij de legers der ons omringende mogendheden, aanzienlijk achterblijven, dan zouden onze troepen wellicht alleen in staat zijn om in sterke stellingen het hoofd te bieden aan eenen vijandelijken aanval.

Dan zou er van onze weermacht geene preventieve werking, noodig om de neutraliteit te doen eerbiedigen, uitgaan; dan zouden wij b.v. in het geval, dat wij, het conflict beschouwende als eenen Volkenbondsoorlog, terstond partij kozen, voor onze bondgenooten van weinig waarde zijn bij den strijd, die in den aanvang van den oorlog plaats heeft en die van zulk eene groote beteekenis kan zijn voor het verloop van den geheelen veldtocht.

Wij zullen, indien het tij verloopt, de bakens moeten verzetten.

Nauwlettend moeten wij de ontwikkeling van het militaire vraagstuk volgen en onze organisatie aan de omstandigheden aanpassen. Wij breken geen baan, wij moeten er naar streven onze weermacht steeds zoodanig samengesteld te houden, dat zij bij een conflict het hoogste rendement kan geven.

Zien wij de toekomst goed, dan zullen de actie voor beperking der bewapening en (of) de hooge kosten, die door de ontwikkeling der techniek voor het op modern peil houden der bewapening zullen worden gevorderd, ons ongeveer hetzelfde systeem, dat voor de groote mogendheden werd aangegeven, moeten brengen.

De luchtstrijdkrachten vereischen bijzondere aandacht. Haar aandeel in den oorlog zal steeds grooter worden. Hebben wij eene behoorlijke luchtmacht, dan kunnen wij daarmee de gemeenschappelijke operatiën krachtig steunen. Een luchtmacht toch is veel minder dan de landstrijdkrachten aan het eigen gebied gebonden. Zij kan in een groot plan van actie eene rol van beteekenis krijgen. Daardoor kan zij medewerken aan het bemoeilijken, misschien aan het voorkomen van vijandelijke lucht-

aanvallen. Indien wij eene macht van beteekenis kunnen beschikbaar stellen, kunnen wij ook eischen doen hooren. Met onze belangen zal dan het groote plan van luchtactie rekening moeten houden.

Het veldleger zal op de hoogte van den tijd moeten worden gehouden; de bewapening en de uitrusting ervan zullen niet mogen achterblijven bij die der legers van de ons omringende landen; zijne manoeuvreervaardigheid moet zoo hoog mogelijk worden opgevoerd. Het gebruik van den motor moet reeds nu goed onder de oogen worden gezien.

De nevenformatiën zullen, uit finantieele overwegingen, moeten achterblijven. Aanvankelijk zullen zij misschien nog voor minder belangrijke taken naast het operatief orgaan kunnen worden gebruikt. Geleidelijk zullen zij voor onmiddellijk gebruik aan waarde verliezen.

Zij zullen moeten worden gebruikt voor het in oorlogstijd op sterkte houden van het operatief orgaan, terwijl zij den grondslag kunnen vormen voor formatiën, die door de volkswapening kunnen worden verkregen.

De oorlogsvoorbereiding is van zeer groot belang. Men kan niet volstaan met het nemen van die maatregelen, welke bij mobilisatie een deel der volkskracht voor den strijd beschikbaar stellen.

Een oorlog is eene handeling, die den vollen inzet van het land vraagt. Hoe beter men de ontwikkeling der krachten heeft voorbereid, des te sterker zal men in den strijd staan.

Om verschillende redenen kan men in vreedestijd de maatregelen ten behoeve van eene eventueele oorlogvoering niet onbeperkt opvoeren. Misschien zal men — mede in het belang van den wereldvrede — er in slagen de bewapeningen binnen zekere grenzen terug te dringen.

Maar breekt een oorlog uit, dan zal men alle krachten van het land beschikbaar moeten stellen. Dan heeft hij de beste kansen, die doelmatige voorbereidingen voor een snel beschikbaarstellen heeft getroffen.

Overal ziet men de waarheid hiervan in. Het treffen dezer voorbereidingen brengt eigenaardige moeilijkheden mede. In sommige landen schijnt men deze te boven te komen; in andere streeft men ernstig naar eene oplossing ervan.

Het gaat hierbij niet in de eerste plaats om finantieele offers, doch om medewerking van niet-militaire bestuurslichamen en van de industrie, den handel, de pers, enz.

Wij moeten onze landgenooten ervan overtuigen, dat men, de noodzakelijkheid van het onderhouden van eene weermacht inziende, niet kan volstaan met het jaarlijks beschikbaar stellen van manschappen en van gelden.

Zij moeten inzien, dat de tijden voorbij zijn, waarin de legers elkander te lijf gingen, terwijl de volken afwachtten, hoe de beslissing, van zooveel belang voor hun lot, zou vallen.

Worden de weermachten gebaseerd op het aangegeven systeem, dan zal daardoor ongetwijfeld het behoud van den wereldvrede worden bevorderd.

De mogendheden zijn dan niet in staat om door het terstond inzetten van hare volle kracht eene beslissing te forceeren. Zij zullen er misschien naar kunnen streven, bij eene ontmoeting tusschen de operatieve organen een zoodanig succes te behalen, dat zij er voor de daarop volgende operatiën gunstig voor staan.

Dat zij, door het operatief orgaan van den tegenstander te verslaan, een einde aan den oorlog kunnen maken, mogen zij niet verwachten. De kans is grooter, dat zij, bij een strategisch offensief onmiddellijk na het uitbreken van den oorlog, al vrij spoedig niet alleen het operatief orgaan van den tegenstander tegenover zich krijgen, maar ook de snel gemobiliseerde, voor een verdedigend optreden bruikbare deelen van diens volkswapening.

Bovendien kunnen de legers van kleine mogendheden, althans in den aanvang, eene rol van beteekenis spelen in den strijd.

Is dus eene snelle beslissing weinig waarschijnlijk en dit te minder, naarmate bemiddelingspogingen meer tijd hebben gevorderd, de duur van eene worsteling tusschen de twee gewapende volksgroepen zal zeer lang zijn, tenzij geheel nieuwe wapenen den strijd een geheel ander aanzien zouden geven.

Aan zulk eene langdurige worsteling zal men zich niet spoedig wagen, in verband met de ontzaglijke offers, die zulk eene worsteling ook aan den overwinnaar vraagt.

Het gegeven systeem zal den lust, om eenen aanvalsoorlog te beginnen, aanzienlijk doen dalen. Het is in de eerste plaats bestemd voor het voeren van eene verdediging. Gaan de mogendheden den weg op, die naar dit systeem voert, dan kan dit niet anders dan worden toegejuicht.

Het past, we gaven het reeds aan, bij den Volkenbond.

Noodig zou het dan zijn de sterkte der luchtvlotten eveneens te beperken om te voorkomen, dat door middel van eene zeer sterke luchtmacht een strategisch offensief wordt ondernomen tegen de vijandelijke volkskracht.

De operatieve organen zouden bij eenen behoorlijk werkenden Volkenbond de machtsmiddelen vormen voor het uitvoeren van den wil van dien bond en misschien moeten dienen om, tijdelijk afzonderlijk gebezigd, het eigen land te beschermen tegen eenen snellen overval, door de strijdkrachten van eenen uit den band springenden staat uitgevoerd.

Het reglement op den inwendigen dienst.

DOOR

J. C. STUMPHIUS,

Kapitein-Adjutant van het Regiment Genietroepen.

Zoo is dan eindelijk, na lange, lange jaren, het hierboven genoemde reglement verschenen. Het is een langdurige geschiedenis geweest: het oude reglement was al in 1912 uitverkocht; in 1919 hebben we een commissie gehad, die een nieuw zou bewerken; het werd een periodiek terugkeerende vraag in de Tweede Kamer. En nu is het er, eindelijk!

Het nieuwe reglement op den inwendigen dienst — en ik bedoel daarmee dat voor de infanterie, dat tevens als grondslag moet dienen voor dat der andere wapens — bevat zeer veel, dat aanleiding geeft tot het maken van eenige kantteekeningen. Deze bezwaren tegen het reglement kunnen daarbij worden verdeeld in drie groepen en wel:

1. tegen hetgeen in verschillende bepalingen van het reglement is vermeld;
2. tegen de redactie van verschillende bepalingen;
3. tegen het gebruik van de Nederlandsche taal.

1. *Bezwaren tegen hetgeen in verschillende bepalingen van het reglement is vermeld.*

Het is niet mijn bedoeling, om het reglement op den voet volgende, op elk artikel commentaar te leveren, hoewel daartoe voor het grootste gedeelte wel aanleiding bestaat. Slechts wil ik die zaken van principiëlen aard aanroeren, die door haar strekking van groot belang zijn voor de onderlinge militaire verhoudingen en voor het leven in de kazerne.

Allereerst dan de verhouding *regimentscommandant-hoofdinstructeur*.

Wanneer wij beginnen te lezen, wat de taak is van den hoofdinstructeur, dan zien we, dat hij is belast met de volledige oefening van alle onderdeelen van het regiment, terwijl hij bovendien de schoolcompagnieën onder zijne bevelen heeft. Met deze werkzaamheden heeft, volgens het voor den regimentscommandant bepaalde, laatstgenoemde autoriteit geen bemoeienis: alleen mag hij „aanwijzingen” geven. Trekken we nu van de werkzaamheden, die bij een regiment moeten geschieden, af datgene, wat des hoofdinstructeurs is, dan blijft er als directe taak van den regimentscommandant over:

- a. de mobilisatievoorbereiding (waarvoor hij dan nog beschikt over den kapitein-adjutant);
- b. wat materieelbeheer;
- c. het voeren van de briefwisseling.

Zoodat zich het eigenaardige verschijnsel voordoet, dat een lager geplaatste een taak heeft, die oneindig veel belangrijker is dan die van zijn onmiddellijken chef. Leggen wij zoo hier en daar eens het oor te luisteren bij de verschillende legeronderdeelen, die met dit instituut der hoofdinstructeurs zijn gezegend, dan hoort men algemeen, dat deze verhouding niet juist is. Kenschetsend is, dat de regimentcommandant, en zulks niet ten onrechte, de secretaris van den hoofdinstructeur wordt genoemd!

Daarbij komt nog dit. De compagniescommandanten kunnen den rang van majoor bekleeden of zijn, althans voor een belangrijk gedeelte, oudere kapiteins, die met den hoofdinstructeur slechts weinig in ancienniteit verschillen. Dat het niet aangenaam is, om gecommandeerd te worden door een gelijke in rang of door iemand, waarmede men jarenlang op gelijken voet heeft gestaan, is te begrijpen. Nu is dit een verschijnsel, algemeen voorkomende in den militairen dienst, doch dit nadeel moet door de beschreven gezagsverhoudingen niet nog eens extra worden aangedikt.

Hoe deze toestand, die terecht ongezonder mag worden genoemd, veranderd moet worden? Zooals in de meeste gevallen, is het geneesmiddel ook hier zeer eenvoudig. Begin met af te schaffen den titel van hoofd-instructeur en noem dien persoon, evenals zulks in vroeger jaren het geval was bij het toenmalige Korps Genietroepen, tweede-hoofdofficier, stel de twee compagnieën rechtstreeks onder den regimentcommandant en dus naast den tweede-hoofdofficier. Wanneer nu de compagniescommandanten worden belast met de opleiding van de gewone dienstplichtigen van de schoolcompagnieën en de bedoelde hoofdofficier met de zooveel belangrijkere opleidingen, die buiten de schoolcompagnieën moeten geschieden, dan eerst wordt de toestand gezond. Ter toelichting diene, dat ik onder de opleidingen buiten de schoolcompagnieën versta de vele cursussen, enz. voor reserve-officieren, de theoretische vorming van beroepsofficieren en -onderofficieren, de kaderopleidingen, de oefeningen in grooter verband, enz. Deze omvatten zoo veel, dat daarin zeer zeker een taak voor een hoofdofficier ligt opgesloten. De taak van den regimentcommandant wordt dan wel verzwaaard, doch zulks kan, naar de meening van velen, geen bezwaar zijn.

Een tweede punt, dat bespreking verdient, is *de regeling van de dienstvervangning*. De hierop betrekking hebbende bepalingen zijn verspreid opgenomen en men heeft er zich van afgemaakt door te zeggen: de dienstvervangning wordt geregeld door den regimentcommandant en den compagniescommandant (art. 15). Juist op dit punt is een nauwkeurige omschrijving noodig, omdat in de dienstvervangning een bron van moeilijkheden ligt. Gemist wordt bijv. een bepaling, dat degene, die bij afwezigheid van den regimentcommandant diens dienst waarneemt, zich moet gedragen naar de orders, die door dien commandant zijn achtergelaten of mochten worden toegezonden en dat afwijking daarvan alleen in buitengewone omstandigheden mag geschieden. Het ont-

breken van deze bepaling kan aanleiding geven tot moeilijkheden. Noodig is het voorts, om alle bepalingen omtrent dienstvervanging in een afzonderlijk hoofdstuk te beschrijven en zoo uitgebreid mogelijk op te nemen, opdat er geen verschil van opvatting mogelijk zij. Zeker is in dit opzicht eenheid van opvatting noodig: men denke maar eens aan een kazernecomplex, waar 4 regimenten bij elkaar zijn en waar men nu 4 verschillende regelingen krijgt van de dienstvervanging.

Thans een woord over de *kazernecommissie*. Waar is de held, die dit wanproduct uit de laatste bewogen dagen der mobilisatie den nek omdraait? Zooals die commissie beschreven staat in het reglement, is het een onding, dat achter een doorschijnend uiterlijk een ontstellende innerlijke leegte verbergt. Wat is het geval? Als zwakke navolgingen van de soldatenraden uit de legers der bolsjewiki zijn deze commissiën, na eerst ondershands hier en daar te hebben bestaan, officieel in 1919 in het leven geroepen. Zij hebben, als gevolg van haar eigen onwaarachtigheid, steeds een kwijnend bestaan geleid. Zij zijn, volgens de bepalingen, niets anders dan brievenbussen, die de klachten der soldaten overbrengen aan den compagniescommandant. En dit is *onnoodig*. Ik kan mij in den tegenwoordigen tijd geen compagniescommandant voorstellen, die niet elken soldaat, wie dan ook, zou weigeren aan te hooren, indien deze met klachten of wenschen bij hem kwam en die niet alles in het werk zou stellen, om aan die klachten of wenschen zoo eenigszins mogelijk tegemoet te komen. Komen deze klachten of wenschen niet rechtstreeks bij den compagniescommandant, dan zullen deze hem nog altijd wel bereiken langs de onderofficieren en de officieren der compagnie. Het instituut der kazernecommissiën kan alleen dan een behoorlijk bestaan leiden, wanneer er een onoverbrugbare kloof bestaat tusschen den soldaat en den compagniescommandant, en dan nog alleen, wanneer deze is gebaseerd op wantrouwen van den soldaat in het lagere kader der compagnie. De practijk leert, dat deze grondslagen niet bestaan. Moet er „gestemd” worden, dan is er geen soldaat, die er zich erg warm voor maakt; ook van dat standpunt gezien, is de commissie onnoodig, want er bestaat geen behoefte aan.

Ik kan mij voorstellen, dat dergelijke instellingen ontstaan, wanneer onderdeelen zeer lang bij elkaar blijven. Maar wat komt er van die commissie terecht bij den zeer korten eerste-oefentijd der dienstplichtigen, erger nog, wat blijft er van deze commissie over bij voorgeoefenden, die 6 weken, en bij herhalingslichtingen, die 17 dagen onder de wapenen komen? Afgezien van krijgstuhtelijke overwegingen, is dit instituut, waaraan men in de practijk de hand niet kan houden, *ongewenscht*.

Om al deze redenen moet de kazernecommissie, ook die der onderofficieren, worden afgeschaft. Hoewel eene commissie voor de onderofficieren meer recht van bestaan zou hebben, heeft deze commissie geen beteekenis in verhouding tot de onderofficiersvereeningen. Voorts werkt deze commissie alleen voor het betrekkelijk geringe aantal be-

roepsonderofficieren, die nog in de kazerne wonen en die nog beter zelve voor hun wenschen kunnen opkomen.

Bij den *wacht- en weekdienst* wreekt zich het stelsel der dubbelrangen. Ingewikkelde bepalingen regelen deze diensten voor de sergeanten en de sergeanten-majoor-instructeur zonder en met de aan hun rang verbonden bezoldiging. Dat is een toestand, die niet kan blijven. Wanneer een onderofficier eenmaal is bevorderd tot sergeant-majoor, dan behoort hij ook de verschillende rechten en verplichtingen te verkrijgen, die aan den rang van sergeant-majoor zijn verbonden. Het feit, dat hij toevallig per jaar een paar honderd gulden minder jaarwedde ontvangt dan een ranggenoot, behoeft hem nog niet te stempelen tot een soort tweedehands-sergeant-majoor. En voor het aanzien van den rang — vooral tegenover den soldaat — èn in het belang der sergeanten-majoor is het noodig, dat de kazernewacht in normale tijden alleen door sergeanten wordt betrokken en de sergeanten-majoor-instructeur bij de compagnieën dienst doen als luitenant van de week. Er zijn toch ook bij een regiment infanterie ten minste 22 sergeanten!

Een ander groot bezwaar is de regeling van de *tusschentijdsche aflossing* van den wachtcommandant. Want de regeling, waarbij de wachtparade wordt gehouden om 14.00 en de tusschentijdsche aflossing in den laten avond (middernacht) levert velerlei moeilijkheden op. In de eerste plaats geschiedt de overgave van de wacht te middernacht niet in tegenwoordigheid van den adjudant-onderofficier van de week. Toch is deze contrôle blijkens de practijk noodig. Het is bijv. voorgekomen, dat in een dergelijk geval een arrestant was vergeten! Een wachtparade om 14.00 vormt een belemmering voor de oefeningen, omdat — waar uiteraard de oefeningen een geheelen dag duren, althans behooren te duren — de op wacht komenden midden uit de oefeningen moeten uitbreken. Zet men de wachtparade om 17.00 of 18.00 en lost men den wachtcommandant den volgenden morgen af — men krijgt dan een „dagwacht” en een „nachtwacht” — dan zijn alle bezwaren overwonnen, terwijl een klein rekensommetje doet zien, dat in beide gevallen hetzelfde aantal sergeanten aan den dienst is onttrokken.

Nog een enkele opmerking over de *wacht*. Het is psychologisch onjuist, om in dit reglement een bepaling op te nemen, waarin staat, dat het personeel van de wacht steeds op de hoogte moet zijn van zijn gedragslijn bij het ontstaan van ongeregelheden in de kazerne, omdat daarmee ongeregelheden in de kazerne tot normaal voorkomende verschijnselen worden gestempeld. Vreest men daarvoor, dan nog heeft de regimentcommandant het in de hand, bijzondere maatregelen te treffen.

Heel jammer is het, dat de gedachte van het ontwerp-reglement, om de diensten van den luitenant van den dag en den adjudant-onderofficier van de week te laten verrichten door één persoon, niet is overgenomen. Thans volbrengen de beide hier genoemde personen verschillende verrichtingen betreffende den inwendigen dienst, die vrij willekeurig en zonder vaste gedachte van elkaar zijn gescheiden en welke

verrichtingen naast den eigenlijken dienst van deze personen moeten worden volbracht. Had men de figuur van den luitenant van den dag, die den geheelen dag geen andere diensten behoefde te verrichten, behouden, en die dus als een soort luitenant van politie moest worden beschouwd, dan kon zoo iemand meer hart hebben voor dezen dienst. Hij zou zich daaraan geheel kunnen wijden en voorzeker in groote kazernementen een volle dagtaak hebben.

Eveneens is het niet goed, om aan het personeel van de week een *instructie* te geven. Zulks heeft als gevolg, dat men zich alleen aan de bepalingen van de instructie houdt, dat men de reglementen en voorschriften niet meer bestudeert, de orders niet meer onthoudt ... men heeft immers een instructie, waarop men zich kan beroepen. Bovendien krijgt men ook hier, dat de eenheid van opvatting verloren gaat, want iedere commandant maakt een afzonderlijke instructie op. En als dan de instructie eens niet is bijgehouden? En wie moet dat doen?

Neen, het personeel, dat weekdienst verricht, moet de reglementen en de orders kennen en dan is een instructie, die in dit verband alleen een concessie aan de gemakzucht is, overbodig. Desnoods kan men bij elk onderdeel ten behoeve van dienstplichtig kader, dat onder de wapenen komt, een soort dictaatje maken, alleen tot hulp. Doch een instructie moet alleen worden gemaakt voor hoogere autoriteiten, op wie het reglement niet van toepassing is.

Langzamerhand naderen wij nu het hoofdstuk over *den dagelijkschen dienst*. Jammer is het wederom, dat niet is beschreven, hoe het morgen-appèl wordt gehouden. Waarom staat er niet, dat de manschappen zich, als van ouds, tijdens dat appèl voor de bedden plaatsen? Deze uitnemende regeling, die tevens een goede tuchtmaatregel is, maakt het houden van het appèl gemakkelijk, terwijl thans iedereen op het tijdstip van appèl kan blijven rondloopen.

Waarom toch zijn dergelijke, in de practijk goed gebleken maatregelen niet beschreven, waardoor het geheel een slappen indruk maakt?

En waarom elders ingewikkelde en onpractische regelingen, waaraan de hand niet kan worden gehouden? Neem bijv. het verschil in behandeling van de meerderjarige en minderjarige sergeanten. Dit geeft aanleiding tot doorlopende moeilijkheden en gezagsconflicten. In een kazerne, waar het zeer dikwijls voorkomt, dat er 60 of meer dienstplichtige sergeanten zijn, waarvan er bijv. 30 meerderjarig zijn en 30 minderjarig, wordt er, hoewel deze sergeanten in dienst geheel met elkander optrekken, tusschen beide categorieën een scherp onderscheid gemaakt. De een mag thuis komen te middernacht, de ander te 22.00, tenzij deze laatste toestemming van pa en ma heeft gevraagd om later binnen te mogen komen. En dit is niet te controleeren! O ja, in de wacht moet een lijst hangen met de namen der minderjarigen en die lijst moet worden bijgehouden — doch ieder weet, dat daarvan toch niets terecht komt. Evenmin komt er iets terecht van de controle door den wachecommandant, die de sergeanten niet kent en hen dus, in 99 van de

100 gevallen, ongecontroleerd binnenlaat. Aanbrengen van een onderscheidingsteeken voor minderjarigheid is dus de eenige oplossing.

Waarom niet deze maatregel ingetrokken en alle sergeanten op dezelfde wijze behandeld? Daar is niets tegen en alles voor. Men moet ook niet vergeten, dat alles in het werk wordt gesteld, om de officiersopleiding van de dienstplichtigen aantrekkelijk te maken. Voor de onderofficiersopleiding doet men... niets! Maar laat men dan de sergeanten ook niet nog eens plagen door een kinderachtige contrôle van de minderjarigen, als in het reglement is bepaald.

De *geestelijke verzorging* is, naast de geneeskundige verzorging der militairen, zeer goed in het reglement beschreven. In dat opzicht is er, gelukkig, geen twijfel mogelijk, hoe in verschillende omstandigheden moet worden gehandeld. Evenwel kan over het beginsel der geestelijke verzorging nog veel worden gezegd, hoewel ik eenigszins huiverig ben, om in ons landje dit teere punt aan te raken. Vooropgesteld zij het, dat geestelijke verzorging van den soldaat noodzakelijk is. Doch daarbij meen ik zeer ernstig te mogen betwijfelen, of de regeling, zooals die thans geldt, wel veel nuttig effect heeft — vergeef mij deze technische uitdrukking voor deze ontechnische materie — en of de geestelijke verzorging, anders georganiseerd, niet veel meer tot haar recht zou komen! De groote leemte in het thans geldende stelsel is het algeheele gemis aan geestelijk contact tusschen den geestelijken verzorger en den soldaat persoonlijk. Het is echter niet in den geest van dit artikel, daarop dieper in te gaan.

Na hetgeen over de kazernecommissie is gezegd, behoeft over de *voedingscommissie* en de *cantinecommissie*, zooals die in het reglement zijn beschreven, niet veel meer te worden medegedeeld. Ook deze moeten zoo spoedig mogelijk verdwijnen en alleen de cantinecommissie moet in een verbeterden vorm herrijzen.

Daarnaast moet de bepaling verdwijnen, dat de soldaten zelve hunne *aardappelen schillen*. Voor dit werk heeft de korte oefeningstijd geen oogenblik meer beschikbaar, terwijl dan nog voor het schoonmaken der groenten elken dag een aantal soldaten aan den dienst moet worden onttrokken. Blijft dus over, dat de soldaten, min of meer gedwongen, eenige centen van hun luttele soldij moeten afstaan, om de schillevrouwen te betalen. Waar nu het Rijk den soldaten de geheele menage geeft, is het niet logisch, dat een klein onderdeel ervan door de deelnemers zelve wordt bekostigd. Logisch zou in dit verband zijn, dat de soldaten ook hun eigen brood bakten, of zelf de koeien slachtten.

Er is geen enkel steekhoudend argument aan te voeren, dat het schillen van de aardappelen door de soldaten zou wettigen. Trouwens, wie wel eens het twijfelachtige voorrecht heeft genoten, om toezicht te houden op soldaten, die „jassen”, weet er van mee te praten, dat schillen door soldaten zeer onvoordeelig is. Wat worden er niet een prachtige kuben en andere stereometrische figuren vervaardigd! Heeft men zich er wel eens rekenschap van gegeven, dat bij schillen door soldaten een

hoeveelheid aardappelen van 2 KG. per man en per dag nauwelijks voldoende is en dat bij gebruik van een schilmachine of schillevrouwen men met 1,2 KG. kan volstaan? Dit niet geringe voordeel mag men niet over het hoofd zien. En ten slotte is het schillenfonds een officieel iets geworden: het schilloon wordt officieel ingehouden, wordt door den korpsadministrateur in diens kas beheerd; het schillen is bovendien een verzekeringplichtig bedrijf, waarvoor zegels moeten worden geplakt. Alles is dus een officieele Rijksinstelling, die echter... niet door het Rijk wordt betaald.

Evenzoo zou ik een pleidooi willen houden voor het doen *verdwijnen van de onderofficiersmenage*. Bij verschillende onderdeelen is het aantal ongehuwde beroepsonderofficieren, waarvoor deze menage feitelijk bestemd is, tot een minimum gedaald. Dit kleine aantal personen nu houdt verkiezingen en beheert een menage, waaraan alle mogelijke personen deelnemen, die van Rijkswege worden gevoed. Speciaal is dit naar voren gekomen bij de invoering van het instituut der sergeanten-titulair, waardoor al deze onderofficieren slechts zijdelings met de onderofficiersmenage iets te maken hebben: immers hun bijdragen worden door de compagnieën betaald. Er is dus de eigenaardige toestand ontstaan, dat de onderofficiersmenage voor een klein gedeelte bestaat uit onderofficieren, die het geheel beheeren en voor verreweg het grootste gedeelte uit het Rijk, dat over die menage echter niets te zeggen heeft.

Er is dus alles voor te zeggen, om de zaak om te draaien, dus in te stellen een rijksmenage voor onderofficieren, de beroepsonderofficieren in de gelegenheid te stellen, daaraan tegen betaling deel te nemen in den geest, zooals dat reeds geschiedt bij de scholen voor reserve-officieren. Zulks zal bovendien voor het Rijk voordeelen afwerpen, omdat het Rijk goedkooper kan inkoop. Ook wordt dan een onbillijkheid weggenomen ten opzichte van de sergeanten-titulair, die thans, als er geen onderofficiersmenage is, in de soldatenmenage worden opgenomen. Dit nu is wel een gemakkelijke en voordeelige oplossing, doch ik meen dat toch weinig „fair” te mogen noemen. Immers men mag aan den sergeantsrang niet *alle* voordeelen ontnemen, die daaraan behooren te worden verbonden; ook aan de opleiding tot dien rang, het is reeds gezegd, behoort eenige aantrekkelijkheid te worden verbonden, waarvan het deelnemen aan een onderofficiersmenage er eene is.

Het hoofdstuk van de *tenuen* doorlezende, komen wij tot de merkwaardige ontdekking, dat wij, militairen, zoo verbazend veel costuums kunnen dragen. Wanneer een officier van een onbereden wapen in dagelijkse tenue met overkleeding gekleed wil gaan, kan hij, rekening houdende met het feit, dat dan ook de gekleede tenue mag worden afgedragen, op niet minder dan 96, zegge en schrijve *zes en negentig* verschillende manieren zich kleeden. En dat noemt men dan uniform, hetgeen betekent „één van vorm”! Gaat U maar eens kijken, wanneer een groot aantal officieren een kazerne verlaat; het is heusch vermakelijk.

Dat is het gevolg van de vele „óf's”, die er in het reglement voor-

komen. Zoo mogen wij het draagriemenstel dragen of niet, bruine of witte handschoenen, beenwindsels of beenkappen of rijglaarzen of een lange broek, enz., enz., enz. De voorschriften terzake lijken er veel op, dat zij zijn gemaakt om een ieder, die weer wat nieuws verzon, dat hij bijzonder prettig of gemakkelijk vond, zijn zin te geven, hetgeen van een weinig krachtige houding in deze zou spreken. Toch is er met zeer eenvoudige middelen veel te bereiken. Schaf daartoe af: de bottines — o, vreeselijke Academiedracht, alleen geschikt voor aftandsche lieden uit een besjeshuis; welk militair heeft ooit zulke dingen kunnen uitvinden en waarom zijn zij nog gehandhaafd? Schaf verder af: de lange grijze broek, de rijglaarzen (waarvoor was dit nu weer noodig?), de witte handschoenen voor dagelijksche tenue, alsmede de zwarte overkleeding; bepaal voorts, dat het draagriemenstel steeds moet worden gedragen, want zelfs dan nog houden we genoeg afwisseling over voor menschen, die niet iederen dag hetzelfde willen dragen, namelijk 10 verschillende tenuen.

Er zijn nog veel meer onderwerpen aan te roeren, die stof tot bespreking geven. Ik noem bijv. het ontbreken van de geregelde Zaterdagse inspectie, van een oppasser van den inwonenden officier, ik denk aan de „plaatselijke keuze” in de onderofficierscantines, de hopeloos ouderwetsche en onoverzichtelijke administratie van de onderofficiersmenage, die letterlijk is overgenomen van het reglement van 1905, doch in de practijk nergens meer wordt gevolgd en als slot nog het ontbreken van eenige bepalingen over de *werkdiensten*. Deze noodzakelijke diensten, die steeds het nadeel hebben van het onttrekken van dienstplichtigen aan de oefeningen en die steeds aanleiding geven tot opmerkingen aan het adres van de regimentcommandanten, zijn in den waren zin des woords een wanhoop in de kazerne. Om hieraan tegemoet te komen, had men zeker bepalingen moeten voorschrijven.

Wanneer wij nu ten slotte het geheel overzien, dan blijkt, dat het nieuwe reglement niets anders is dan een verzameling van vage, weinig doeltreffende bepalingen, waarin veel te veel aan den regimentcommandant wordt overgelaten. Men zal dus bij elk regiment verschillende opvattingen huldigen en een groot aantal uitvoeringsbepalingen moeten maken. In het reglement is voorts geen vaste lijn te ontdekken. Sommige zaken zijn uitvoerig en tot in de puntjes geregeld, andere meer belangrijke zaken zeer vaag of in het geheel niet. Het reglement is dan ook niets anders dan een samenvatting van verschillende bepalingen, legerorders, brieven, enz., waarin de frissche gedachte, gegrond op de tegenwoordige toestanden, ontbreekt.

Het is te betreuren, dat na zooveel jaren van voorbereiding er niets beters uit de pen is gekomen. Want het reglement op den inwendigen dienst moet zijn de bijbel van het militaire leven, die bij alle voorkomende geschillen uitsluitel geeft en waarvan geen twijfelachtige uitlegging mogelijk mag zijn.

2. *Bezwaren tegen de redactie van verschillende bepalingen.*

Het zou mij te ver voeren, om de verschillende redactiefouten in het reglement te bespreken; zulks zou alleen al eenige artikelen in een tijdschrift vullen. Ik zal mij dus beperken tot eenige vrij willekeurige grepen uit het reglement.

In de eerste plaats valt het op, dat een zeer groot aantal malen uitdrukkingen voorkomen als „zoo mogelijk”, „indien mogelijk”, „indien noodig”, enz. Dit wijst er op, dat de samensteller een voorzichtig man is geweest, die zijn vingers niet aan koud water heeft willen branden. Toch behooren deze uitdrukkingen in het reglement niet thuis, omdat zij den geest der bepalingen in ernstige mate verzwakken, hetgeen afbreuk doet aan de uitoefening van den dienst.

Vervolgens vinden wij overal de uitdrukking „Minister van Oorlog” in plaats van „Minister van Defensie”, hetgeen vreemd aandoet, omdat het reglement na de instelling van het Departement van Defensie is verschenen. En des te vreemder is het, wanneer wij daarnaast leggen het voorschrift Militaire Bijstand, dat in het begin van 1928 is verschenen en waarin wel van „Defensie” wordt gesproken. Was het aanbrenge van deze kleine wijziging in de drukproef nu beslist onmogelijk?

Waaraan hebben onze collega's van de militaire administratie het te danken, dat zij „onder bijzonder toezicht” staan en aldus op één lijn worden gesteld met voorwaardelijk veroordeelden en met regeeringspupillen? Mij dunkt, dat zij dat niet hebben verdiend!

Elders staat, dat in burgerkleeding de burgerlijke groet wordt gebracht. Dit is wel wat erg naïf; dacht de samensteller heusch, dat wij in burgerkleeding „de vlakke rechterhand, met aaneengesloten vingers vlug omhoog tegen den rechteronderkant” van den hoogen hoed of het kaasbolletje zouden brengen, of voor een voorbijtrekkend vaandel de parapluie zouden presenteerden?

Ook hebben we vele dubbele beschrijvingen. Voor ontplooid vaandels of standaarden wordt de eegroet gebracht; zeer goed, doch in hetzelfde artikel staat, dat de groet niet wordt gebracht als het vaandel of de standaard met een foudraal is omhuld.

Tijdens het voorlezen van besluiten van Hare Majesteit de Koningin wordt het Wilhelmus gespeeld, doch iets verderop staat, dat voor dezelfde besluiten de ban — bestaande uit gedeelten uit het Wilhelmus — moet worden geopend en gesloten. Wat moet er nu eigenlijk gebeuren? Moet degene, die het besluit voorleest, tegen het Wilhelmus in zijn stem verheffen? Dat wordt dan toch met elkaar een weinig stichtelijk geheel.

Zoo zijn er nog veel meer kantteekeningen te maken, doch ik zal het er bij laten en nog een enkel woord zeggen over:

3. *Bezwaren tegen het gebruik van de Nederlandsche taal in het reglement*¹⁾.

Aan het Nederlandsch in het reglement is weinig zorg besteed.

Ook hier slechts enkele voorbeelden.

De samensteller heeft in zijn maag gezeten met het woord „betrokken”. Wij lezen herhaalde malen „er bij betrokken,” „hierbij betrokken”, „daarbij betrokken” als bijvoegelijk naamwoord. Waar echter „betrokken” als bijvoegelijk naamwoord goed is, had men alle aanhangsels daarvan kunnen laten vervallen.

Een echt militaire uitdrukking is „bij toerbeurt”. Dat is onzin, want toer = beurt, zoodat we eigenlijk even goed kunnen schrijven „bij beurtbeurt” of „bij toertoer”. Deze uitdrukking dient te worden vervangen door het bijwoord „beurtelings” of de uitdrukking „om beurten”.

Merkwaardig is, dat het kleedingstuk, dat onze beenen bedekt, twee namen draagt. Zoo hebben we een lange *pantalon*, een korte *pantalon*, doch een *rijbroek* en een *onderbroek*. Waarom dit verschil noodig is, is een raadsel en waarom hier geen Nederlandsch woord alleen?

Verder spreekt men van „bruinlederen” handschoenen en bedoelt bruine, lederen handschoenen. Taalkundig staat bruinleder op gelijken voet als rundleder; dus is bruinleder een ledersoort, vervaardigd uit de huid van een dier, dat bruin wordt genoemd.

Ten slotte is het reglement goedgekeurd bij kabinetsrescript van Hare Majesteit de Koningin. Zou men dit, bijna niet uit te spreken, vreemde woord niet willen vervangen door kabinetsbeschikking?

Er rest mij nog de hoop uit te spreken, dat een volgende uitgave van het reglement niet 18 jaar op zich zal laten wachten en dat het dan heel wat beter zal zijn dan dit jongste product onder de Nederlandsche reglementen.

¹⁾ Dit gedeelte is geschreven in overleg met de Taalwacht van het Algemeen Nederlandsch Verbond.

Gegevens vreemde legers. (April 1929.)

FRANKRIJK XXIII.

1. Reorganisatie.

De wet op de *algemeene organisatie van het leger* draagt den datum van 13 Juli 1927, terwijl het daarmee samenhangende wetsontwerp op de *kaders en effectieven van het leger* eerst op 28 Maart 1928 door den president der Fransche republiek werd bekrachtigd.

Inmiddels werd door bedoelden president, ter voorkoming van vertraging in de uitvoering der reorganisatie, op 16 Juli 1927 een decreet uitgevaardigd luidende:

„Le gouvernement est autorisé à procéder dès maintenant, dans le cadre de la loi sur l'organisation générale de l'armée, à des aménagements et regroupements nécessaires pour ramener les corps de troupe de toutes armes au nombre et à la constitution prévus dans le projet de loi des cadres et effectifs déposé sur le bureau de la Chambre des députés le 11 août 1926.”

Dientengevolge werd een aantal troepen opgeheven, andere troepen werden daarentegen nieuw gevormd. Men rekent dat uiterlijk 1 Mei de geheele reorganisatie van het leger naar de voorschriften van beide wetten voltooid zal zijn.

Zoo zullen alsdan o.a. de „groupes chasseurs cyclistes” der oude organisatie opgeheven zijn, terwijl te harer vervanging opgericht zullen zijn de „bataillons de dragons portés”. Het aantal en de samenstelling dezer bataljons dragonders op auto's worden bij decreet bepaald.

Voor de wapensgewijze opsomming der eenheden, welke op 1 Mei volgens de kaderwet aanwezig zullen zijn, wordt verwezen naar de gegevens vreemde legers van Juli 1928, M. S. blz. 448 en 449.

2. Indeeling van het land in militaire „Régions”.

De algemeene militaire organisatie steunt op eene verdeeling van het moederland in 20 „régions militaires” (1 t/m 18, 20 en „région de Paris”).

De grenzen dezer „régions” worden bij decreet bepaald, verband houdende met de eischen, welke door de recruteering en de mobilisatie gesteld worden.

Een decreet van 23 November 1928 regelde de samenstelling van het „région” van Parijs (ongenummerd) en wijzigde de grenzen van een vijftal andere „régions”.

Algiers vormt een afzonderlijk région, genummerd 19.

De bijlage geeft een overzicht van de grenzen der régions met opgave van de standplaatsen van hunne commandanten.

Door de verdeeling in „régions” wordt eene administratieve decentralisatie verkregen, welke het mogelijk maakt alle hulpbronnen van

het land in oorlogstijd te mobiliseeren, zoowel voor wat de strijdkrachten betreft als ten aanzien van den landbouw, den handel en de industrie.

De toekomstige vermindering van den dienstdaag tot één jaar (invoering vermoedelijk reeds voor het lichtingsgedeelte, dat in November 1929 onder de wapenen komt) maakte het niet wenschelijk meer dan 20 divisien als „*forces du territoire*”¹⁾ te handhaven.

Ook kon niet langer het *legerkorpsverband* in de vredesorganisatie behouden blijven, zij het dan ook dat art. 20 van de wet op de algemeene organisatie van het leger aangeeft:

1e: „à titre temporaire, certaines formations peuvent pour les besoins de l'occupation des territoires rhénans être groupées en corps d'armée” en

2e: „les éléments des forces mobiles utilisées hors du territoire métropolitain peuvent être groupés temporairement en unités de marche constituées suivant les nécessités d'emploi”.

Niettemin bezit de commandant in „een région” alle bevoegdheden van den voormaligen legerkorpscommandant.

Hij oefent het bevel uit over de troepen van alle wapens, welke in zijn „région” gelegerd zijn, waaronder in beginsel één infanteriedivisie, alsmede de eenheden van alle wapens, welke bij mobilisatie aan de legerkorpsen (c.q. legers) zullen worden toegevoegd.

De régionscommandant is tevens commandant van de reserve-eenheden, welke bij de herhalingsoefeningen gevormd worden en over die, welke bij mobilisatie door de mobilisatie-organen van zijn „région” samengesteld zullen worden.

In beginsel wordt de régionscommandant bij mobilisatie legerkorpscommandant, terwijl hij bij zijn vertrek naar het front in zijn functie van hoofd van het „région” wordt vervangen door een opperofficier, die reeds in vrede voor die functie bestemd was.

Te dien einde beschikt de régionscommandant over een dubbelen staf. Bij mobilisatie wordt het eene gedeelte van dien staf de legerkorpsstaf, terwijl het andere gedeelte — het territoriale gedeelte — uitgebreid wordt tot den oorlogsstaf van het „région”.

Al zijn troepencommando en territoriaalcommando ten opzichte van den régionscommandant dus in één hand vereenigd, zoo blijven toch in de onderverdeelingen der „régions”, de z.g. „*subdivisions de régions*”, troepen- en territoriaalcommando scherp gescheiden.

Ten behoeve van de uitoefening van het territoriaalcommando is elke „subdivision” geplaatst onder een hoofd- of opperofficier, terwijl de „subdivisions” weder tot groepen onder een opperofficier vereenigd kunnen worden.

¹⁾ Voor de verdeling der strijdkrachten in „*forces du territoire*”, „*forces mobiles*” en „*forces d'outre-mer*”, alsmede voor de verdeling in „*troupes métropolitaines*” en „*troupes coloniales*”, zie gegevens vreemde legers Juli 1928, M. S. blz. 447.

De commandanten der korpsen in de subdivisions kunnen zich dus geheel wijden aan de opleiding hunner eenheden en worden niet door mobilisatiewerkzaamheden bezwaard.

Elke subdivision de région bezit:

a. Een *recruteeringsbureau*, belast met de administratie der burgerbevolking; dit bureau vormt de eigenlijke mobilisatiecel.

b. Een verschillend aantal „*centres de mobilisation*”, welke de organen vormen, die de mobilisatie moeten voorbereiden en eventueel uitvoeren.

c. De organen voor de militaire vooroefening.

Bij mobilisatie moeten de 20 reeds genoemde vredes-divisiën op oorlogsvoet worden gebracht, hetgeen in enkele dagen kan geschieden door de effectieven met een gedeelte van de dienstplichtigen der „*disponibilité*” aan te vullen (na een actieven diensttijd van één jaar behooren de dienstplichtigen gedurende 3 jaar tot de „*disponibles*”, d.w.z. de Minister van Oorlog kan deze lichtingen onder de wapenen doen komen, doch is verplicht daarvan verantwoording af te leggen aan het parlement).

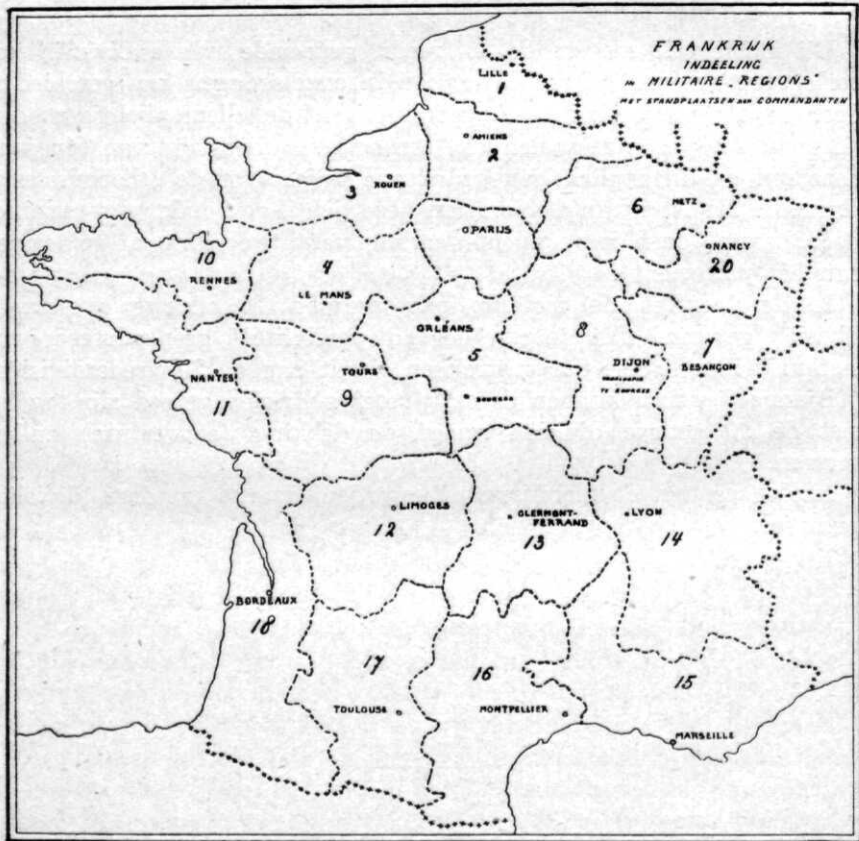
In de „*centres de mobilisation*” worden 20 nieuwe (reserve-) divisiën gevormd met de rest der „*disponibilité*”, geëncadreerd o.m. met vrijwillig kader, dat onttrokken wordt aan de 20 vredesdivisiën.

Binnen 3 weken kunnen deze 20 reserve-divisiën gereed zijn, welke met de 20 actieve divisiën samen de dekking (*couverture*) zullen vormen.

In de „*centres de mobilisation*” worden daarna verdere divisiën gevormd.

BIJLAGE.

April 1929.

Boekbespreking

Koninklijke Nationale Vereeniging tot steun aan miliciens.
Gedenkschrift bij gelegenheid van haar 25-jarig bestaan, 1904—
1929, door M. H. E. NOLTHENIUS DE MAN, Secretaris der
vereeniging.

De S. heeft zich verdienstelijk gemaakt door in het kort de geschiedenis der Vereeniging weer te geven. Tevens heeft het Gedenkschrift ten doel in steeds breeder kring belangstelling te wekken voor het doel en streven der Vereeniging en eenig inzicht te verschaffen omtrent de wijze, waarop de Vereeniging zich van haar taak tracht te kwijten.

Beschreven worden het ontstaan der Vereeniging, als gevolg van de gedeeltelijke mobilisatie wegens de spoorwegstaking in 1903, de geleidelijke groei, de werkzaamheden voor en in het bijzonder tijdens en na de mobilisatie 1914—1918, alsmede de werkwijze der laatste jaren.

Het sierlijk uitgevoerde boekje is voorzien van portretten van verschillende mannen, die een belangrijke rol bij de oprichting en tijdens het bestaan der Vereeniging hebben gespeeld, alsmede van een opgave van de aantallen der in al die jaren gesteunde dienstplichtigen en van een lijst van personen, die sedert de oprichting der Vereeniging deel hebben uitgemaakt van het hoofdbestuur.

Moge dit Gedenkschrift er inderdaad toe bijdragen de belangstelling voor de sympathieke Vereeniging te vergrooten. C.

General-Feldmarschall ULFRED Graf von WALDERSEE in seinem militärischen Wirken. Auf Veranlassung des Generalleutnants a.D. GEORG Grafen von WALDERSEE, bearbeitet und herausgegeben von HANS MOHS, Generalleutnant a.D. Erster Band 1832—1881. Zweiter Band 1882—1904. VERLAG R. EISENSCHMIDT. Berlin N. W. 7. (I, II Band je R.M. 18.—).

Graf von WALDERSEE was, als Generalquartiermeister, een zestal jaren de rechterhand van den ouden von MOLTKE en volgde dezen daarna als Chef van den Generalen Staf op. Gedurende ruim 2 jaren vervulde hij deze hooge functie om dan plaats te maken voor den bekenden von SCHLIEFFEN.

Tusschen twee corypheeën staat von WALDERSEE dus in de rij der mannen, die de buitengewone voorbereidingen, welke het mogelijk maakten in 1914 de Deutsche militaire kracht snel en energiek in te zetten, hebben getroffen. En als Generalquartiermeister en als Chef van den Generalen Staf heeft von WALDERSEE een werkzaam aandeel genomen aan den arbeid, tusschen 1871 en 1914 door den Generalen Staf verricht. Hij nam daarbij eene bijzondere plaats in. Een groot strateeg is hij wellicht niet geweest, maar van zijn lust tot daden heeft hij een deel overgebracht op degenen, die onder hem dienden.

Generalleutnant MOHS heeft zich ten volle aan zijn arbeid, VON WALDERSEE in zijne militaire werken te doen uitkomen, gegeven. Hij heeft geput uit de reeds eerder verschenen „Denkwürdigkeiten” en uit brieven van VON WALDERSEE. Bovendien stond het „Reichsarchiv” voor hem open, zoodat hij de beschikking kreeg over oefeningen en reizen, bij den Generalen Staf door VON WALDERSEE voorbereid en geleid en over de stukken, die betrekking hebben op de operatieplannen, door den „General-Feldmarschall” bewerkt.

De jeugd en de eerste militaire jaren van VON WALDERSEE gaan we stilzwijgend voorbij.

Den oorlog van 1866 maakte hij mede eerst als adjudant van Prins KARL en daarna als Stafofficier in het groote Hoofdkwartier.

Van 1866—1870 was hij te Hannover in eene staffunctie werkzaam. Dit deel van het boek geeft een goed denkbeeld van den toestand in dit gebied, waarvan de bewoners niet geheel en al vriendschappelijk tegenover de nieuwe meesters stonden. VON WALDERSEE'S werkzaamheden waren hier grootendeels van politieken aard.

In Januari 1870 vertrok hij als militair-attaché naar Parijs. De beschrijving van dit tijdvak is zeer belangrijk. De werkzaamheden van een militair-attaché komen goed op den voorgrond. De zeer duidelijke berichten, die VON WALDERSEE naar Berlijn zond, zijn in het boek opgenomen. Zij geven een uitstekend denkbeeld van den militairen toestand van Frankrijk vóór den oorlog van 1870. Wetten, geest van leger en bevolking, mobilisatievoorbereidingen, bewapening, aanvoering, niets ontgaat aan de aandacht van VON WALDERSEE.

Gedurende den tijd, dat de verhouding van Frankrijk tot Pruisen meer en meer gespannen werd, stond VON WALDERSEE onder geheim politietoezicht. Toch zag hij kans de militaire maatregelen, die Frankrijk tusschen 10 en 18 Juli nam, te berichten. 18 Juli verzond hij nog beschouwingen over de Fransche vechtwijze. De Duitse Generale Staf achtte haar zoo belangrijk, dat zij afschriften ervan aan de troepen deed toekomen. Toen VON WALDERSEE 20 Juli naar Berlijn terugreisde, verzond hij onderweg nog berichten over de Fransche concentratie.

Dat de werkzaamheden van een militair-attaché nauw verwant zijn aan den spionnagedienst, blijkt duidelijk.

In den oorlog 1870—1871 was VON WALDERSEE aanvankelijk adjudant van den Koning. Zijn dagboek en zijne brieven geven vele bijzonderheden over de meening, die men betreffende de ontwikkeling der gebeurtenissen in de omgeving van den Koning had.

De aandacht van den lezer wordt geboeid, zoodra het boek den tijd, gedurende welken VON WALDERSEE als officier-inlichter voor den Koning bij Prins FRIEDRICH KARL optrad, behandelt. De Koning wilde niet uitsluitend afhankelijk zijn van de rapporten, die de Generale Staf over de operatiën aan de Loire uitbracht. VON WALDERSEE heeft zich op zeer verdienstelijke wijze gekweten van zijne moeilijke taak. De berichten, die hij zond, zijn in het boek opgenomen.

* Korten tijd nam hij, als Chef van den Staf van een legerkorps, aan de eigenlijke krijgsverrichtingen deel.

Van Juni tot eind Augustus 1871 was VON WALDERSEE tijdelijk gezant te Parijs, waar hij in het overgangstijdperk van oorlog tot geregelde betrekkingen zeer veel tact ontwikkelde.

Van 1871 tot 1882 was hij achtereenvolgens Commandant van een Ulanenregiment en Chef van den Staf van een legerkorps.

Met 1882 begint het tweede deel van het boek.

VON MOLTKE droeg in 1880 aan VON WALDERSEE, bij wijze van proef, op, de Generale Stafreis van dat jaar te leiden.

In 1882 werd VON WALDERSEE Generalquartiermeister, practisch dus Sous-Chef van den Generalen Staf. Daar VON MOLTKE, sukkelend met zijn gezondheid, weinig arbeid meer verrichtte, deed VON WALDERSEE feitelijk het werk van den Chef van den Generalen Staf. In 1888 volgde hij VON MOLTKE op.

Uit het dagboek en uit latere aantekeningen van VON WALDERSEE krijgt men een goed beeld van den arbeid van den Chef van den Duitschen Generalen Staf vóór 1914.

VON WALDERSEE hield herhaaldelijk besprekingen met den Keizer, met den Rijkskanselier en met den Minister van Oorlog. De politieke toestand in Europa werd van alle zijden gezien. VON WALDERSEE, die meende, dat een oorlog tegen Frankrijk en Rusland op den duur onvermijdelijk zou zijn, drong meermalen aan op het forceeren van dien oorlog; hij wilde toeslaan, vóórdát de genoemde landen, die aanzienlijke oorlogsvoorbereidingen troffen, te sterk zouden zijn.

Hier en daar geeft het boek, dat het aandeel van VON WALDERSEE in de hervorming van den dienst in den grooten Generalen Staf wil aantoonen, een kijk op het werk, dat in dien Staf werd verricht.

De tactische opdrachten, die de ter beoordeeling bij den Generalen Staf gedetacheerde officieren ontvingen, zijn voor de jaren 1883 tot en met 1890 met de oplossingen, die VON WALDERSEE er voor gaf, in het boek gepubliceerd.

Deze oefeningen, behandelende een legerkorps of eene divisie, met of zonder eene cavalerie-divisie of -brigade, zijn nu verouderd; zij behouden echter hare waarde voorzoover zij aantoonen, hoe in den Duitschen Generalen Staf werd gewerkt.

Hetzelfde geldt voor de Generale Stafreizen van 1882 t/m. 1891, die in het boek uitstekend zijn te volgen, indien men zelf voor behoorlijk kaartenmateriaal zorgt. Deze reizen hadden in verschillende landstreken plaats; meestal lag de landsverdediging eraan ten grondslag.

In 1884 behandelde men het optreden van een leger tegen de Franschen in den Elzas. Hierbij nam men aan, dat Zwitserland aan Frankrijk toestemming tot doortocht verleende.

In 1885 ging men na, hoe men zich in Posen en Westpruisen tegen een Russisch offensief zou kunnen teweer stellen. Hierbij kwam ter sprake een flankstoot tusschen Weichsel en Warthe. In November 1914

werd een dergelijke stoot, zij het onder andere omstandigheden, uitgevoerd.

In 1888 was het doel der reis, een aanval bij de Masurische meren te behandelen. De bekende slag, dien HINDENBURG in September 1914 tegen Rennenkampf leverde, had in hetzelfde terrein plaats.

Aan deze reis, die door VON WALDERSEE was opgemaakt, doch door VON SCHLIEFFEN werd geleid, namen o.a. deel VON HINDENBURG, VON BÜLOW, VON WOYRSCH en SCHUBERT.

Ook onder de namen der deelnemers aan de andere reizen treft men bekende aanvoerders uit den oorlog 1914—1918 aan.

Bij de operatieplannen staat het tweede deel lang stil. De plannen zelf konden niet worden opgenomen. De schrijver verwijst daarvoor naar „Graf MOLTKE, Die deutschen Aufmarschpläne 1871—1890” door VON SCHMERFELD.

Wel wordt aangetoond, hoe, met de wijzigingen in de beoordeeling van den toestand, ook de plannen veranderden.

VON WALDERSEE droeg veel zorg voor de ontwikkeling van het spoorwegnet tegen Rusland en voor de instelling van een goeden inlichtingendienst, o.a. door de militaire attaché's nauwgezet te kiezen.

De „Denkschriften” en brieven van VON WALDERSEE en van VON MOLTKE, benevens de briefwisseling van VON WALDERSEE met den Chef van den Oostenrijk-Hongaarschen Generalen Staf geven den schrijver gelegenheid verschillende onderwerpen, verband houdende met de operatieplannen, goed te belichten. Het is zeer belangwekkend na te gaan, welke de grondslagen voor de operatieplannen zijn.

Omstreeks 1883 was men van meening, dat men zich niet bezorgd behoefde te maken voor een Fransch offensief. Men meende dit aan den Rijn tot staan te kunnen brengen. In het Oosten echter zouden de Russen op den weg naar Berlijn geen hindernis van beteekenis ontmoeten.

VON WALDERSEE schrijft: „Im Osten gibt jeder Schritt rückwärts altpreussisches Gebiet in die Hand eines alles verheerenden Feindes, im Westen geben wir zunächst nur Land auf, dessen Bewohner noch wenig deutsche Sympathien haben”.

In 1886 zijn de meeningen gewijzigd. VON WALDERSEE verklaart: „... dasz schnelle Siege im Westen der sicherste Schutz für uns gegen Osten sein würden und dasz sie uns um so sicherer sind je stärker wir im Westen auftreten”.

Had men aanvankelijk voor 't Westen en voor 't Oosten elk de helft der beschikbare macht bestemd, nu wil VON WALDERSEE, indien de Russische mobilisatie nog niet terstond op de Fransche volgt, in het Oosten slechts een klein deel der strijdkrachten inzetten. Hij rekende op een beslissenden slag in het Westen in den loop der 3e week en meende, dat dan van eene groote bedreiging der Oostgrens nog geen sprake kon zijn.

Zou Rusland tegelijk met Frankrijk mobiliseeren, dan moest men wel het halve leger in beginsel voor het Oostfront bestemmen, maar een

tweetal korpsen en 2 reservedivisiën zouden dan voorloopig in de mobilisatiecentra moeten blijven om hen bij een vroegtijdig offensief der Franschen naar Lotharingen te kunnen brengen.

In 1889—1890 wil VON WALDERSEE de hoofdkrachten in ieder geval in het Westen inzetten. Daar hij de Fransche strijdkrachten, steunende op de versterkingen van de Fransche Oostgrens, niet meent te kunnen verslaan, wil hij in het Westen niet tot het offensief overgaan, maar wachten tot de Franschen zijn opgerukt tot op een behoorlijken afstand van hun vestingstelsel, om hen dan aan te grijpen.

In 1891 werd VON WALDERSEE commandant van een legerkorps. Hij was dus in ongenade gevallen. De reden hiervan komt in het boek niet duidelijk uit.

Vermoedelijk achtte men hem niet ten volle geschikt als Chef van den Generalen Staf, vond men hem te weinig wetenschappelijk en te veel met zich zelf ingenomen. Verschil van meening met den jongen Keizer was de aanleiding tot zijn verdwijnen van het eerste plan.

VON WALDERSEE had overigens nog een schitterende militaire loopbaan.

In 1898 werd hij Generaal-inspecteur van de 3e legerinspectie. Van 1900—1901 stond hij aan het hoofd van de internationale China-expeditie.

Het boek van Generalleutnant MOHS over General-Feldmarschall VON WALDERSEE is een werk van blijvende waarde.

De lezer zal uit bovenstaande bespreking wel reeds hebben opgemaakt, dat wij het boek aan hen, die in de behandelde onderwerpen belangstellen, warm aanbevelen.

v. S.
